

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20. - Διευθυνταὶ ἀρχονταὶ ἀπὸ
1 Ἰαννουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἰς ἑτησίαι - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σπυαίου, 6

23 Μαΐου 1882

ΑΘΗΝΑΙΣ

[Ἱστορικὸν διήγημα Φερδινάνδου Γρηγοροβίου.
Μετάφρασις Σπυρ. Π. Λάμπρου].

Συνέχου 182 σελ. 310.

ΙΒ'

Ἐν τῇ πρώτῃ ὑπερνηκίῃσι ὄλωσ νέων καὶ δυσ-
χερῶν δι' αὐτὴν περιστάσεων, ὑπὸ τὰ ὄμματα
κακοήθων κριτικῶν, κατασκοπῶν φθονερῶν καὶ
αὐλικῶν διχολόων ἡ εὐφυῆς Εὐδοκία ὑπεστηρί-
ζετο ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ συζύγου, τῆς συμπι-
θείας τῆς θετῆς αὐτῆς μητρός, τῆς ἰσχυρῆς αὐγού-
στιας Πουλχερίας, καὶ τῆς πιστῆς ἀφοσιώσεως τοῦ
εὐφυοῦς Πυλίνου. Ὁ σπουδαστὴς τοῦ νέου Θεο-
δοσίου ἦτο νῦν ἀνὴρ ἰσχυρὸν ἐν τῇ αὐτῇ. Ὡς ἐπι-
στον ἐκυτοῦ κατὰ τὴν μνηστειῶν προὔτιμα αὐτὸν
ὁ αὐτοκράτωρ οὕτως, ὥστε ἔδωκεν αὐτῷ ἑξῆς τὴν
κλειδα εἰς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν,
διορίσας αὐτὸν μάλιστα τῶν ὀφφικίων ἦτοι ὑ-
πουργὸν τοῦ αυτοκρατορικοῦ οἴκου¹. Μείζω δ' ἔτι
εὐγνωμοσύνην ἠσθάνετο πιθανῶς πρὸς τοῦτον τὴν
ἐράσμιον ἄνδρα ἡ Εὐδοκία, ἡ δὲ φιλίη τῆς πρὸς
αὐτὸν ἐπιηύξανε τὴν ἀξιόλογον αὐτοῦ ἑλληνικὴν
παίδευσιν.

Ἡ νεκρὰ αὐτοκράτειρα μετέειχε μὲν μετ' ἐνδι-
αφέροντος τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνασχολήσεων τοῦ
συζύγου αὐτῆς, ἀλλὰ δυσκόλως δυνάμεθα νὰ φαν-
τασθῶμεν αὐτὴν τελείαν Χριστιανὴν καίπερ μετα-
σχοῦσαν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπὸ τῶν ἰδίων
χειρῶν τοῦ πατριάρχου. Δὲν εἶχεν ἀκολουθήσει
τὸ τραγικὸν παράδειγμα τῆς Ὑπατίας, ἀλλ' ἐγ-
καίρως ἀπολιποῦσα τὴν κρημνιζομένην εἰδωλαλα-
τρίαν εἶχε σωθῆ καταφυγούσα εἰς τὴν ἀσάλευ-
τον χώραν τῆς πίστεως, ἐν ἣ συγχρόνως ἀπεκα-
λύπτετο πρὸ αὐτῆς νέος κόσμος πλήρης λάμψεως
καὶ μεγαλείου. Πρὸς τιμὴν αὐτῆς θέλωμεν νὰ
ποδεχθῶμεν ὅτι οὐχὶ μόνον χάριν τοῦ αυτοκρατο-
ρικοῦ διεδήματος εἶχε συγκατανεύσει νὰ κροσθῆ
τῆς ἰσρᾶς λαιτουργίας ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, ἀλλ' ὅτι
τὴν καρδίαν αὐτῆς εἶχε φωτίσει ἡ ἀκτίς τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ. Ἄν δὲ συνέβη τοῦτο ἀληθῶς, τότε
ἠδύνατο νὰ φροσώθῃ εὐχερέστερον καὶ εἰς τὴν ἐκ-
κλησιαστικὴν τάξιν τοῦ συζύγου καὶ τῶν ἀδελ-

φῶν αὐτοῦ καὶ νὰ μελετήσῃ τὸ ἑξῆς μετὰ ζήλου
ἀντὶ τοῦ Φαίδωνος καὶ τοῦ Τιμαίου τὴν Ἁγίαν
Γραφήν καὶ τὰς συγγραφὰς τῶν πατέρων τῆς ἐκ-
κλησίας. Σὺν τῷ χρόνῳ δ' ἔμελλεν εἶτα νὰ κατα-
στῆ καὶ αὐτὴ πιστὴ Χριστιανὴ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ
ὑπ' ἧς περιεβάλλετο.

Ἡ Εὐδοκία δὲν ἠδυνήθη νὰ ποφύγῃ τὰς ἐν τῇ
βυζαντινῇ αὐτῇ θεολογικῆς ἐριδας. Κατ' ἀνάγκη
δ' ὤφειλεν αὐτοκράτειρα οὕτω νὰ μετὰσχῃ
πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ δο-
γματικῶν συζητήσεων τῶν διηγεσῶς συνταραχτού-
σων τότε κράτος καὶ τοὺς λαούς. Ἄλλ' ἐν τού-
τοις ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν ἑλληνικὸν δαίμονα.
τοῦλάχιστον δὲ τὴν πᾶτριον ἀγάπην πρὸς τὴν
ποίησιν δὲν ἀπηνήθη οὐδ' ἐπὶ τοῦ θρόνου καθη-
μένη.

Κατ' αὐτοὺς ἀκριβῶς τοὺς χρόνους τῆς στέψεως
αὐτῆς ὁ εἰρηνικὸς Θεοδοσίος εἶχε περιπλῆκῃ εἰς
μέγαν πόλεμον κατ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς Ηερσίας
εἰς ἧς τοὺς βασιλεῖς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν εἶχε συ-
στήσει παῖδα ὀρφανῶν. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἰσδεγέρδης εἶ-
χεν ἤδη ἀποθάνει, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Βαραράμ
δὲν διετήρησε πλέον τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους εἰ-
ρήνην, ἀπ' ἐναντίας δὲ κατεδίωξε σαληρότατα ἐν
τῷ ἰδίῳ κράτει τοὺς Χριστιανούς. Ἄλλ' ὁ στρα-
τηγὸς τοῦ Θεοδοσίου Ἀρζαβούριος ἐκέκδησεν ἐν
Ἀσίᾳ κατὰ τῶν Περσῶν νίκας οὕτω σπουδαίας,
ὥστε ἐν ἔτει 422 κατωρῶθη νὰ συνομολογηθῆ
συμπερούσα εἰρήνη¹.

Ποιηταὶ καὶ ῥήτορες ἐξύμουν νῦν τὴν δόξαν
τοῦ αυτοκράτορος ἐν πανηγυρικαῖς συγγραφαῖς
καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Εὐδοκία ἠσθάνθη ἐκυτὴν ἐν ταύτῃ
τῇ περιστάσει ἐμπνευμένην ὑπὸ τῆς Ἀτθίδος Μού-
σης. Συνέγραψε δὲ ὕμνον εἰς τὴν νίκην, ὃν ἐνε-
χείρισε τῷ εὐδαίμονι συζύγῳ². Τὸ ποίημα τοῦτο,
γεγραμμένον ἐν στίχοις ἠρωϊκοῖς, ὅπερ δυστυ-
χῶς δὲν περιεσώθη εἰς ἡμᾶς, ἔφερε πάντως πολλῶ
μᾶλλον τοὺς πνευματικὸς χαρακτηρῆς τῆς ἐθνι-
κῆς Ἀθηναϊκῆς ἢ τοῦς τῆς Χριστιανικῆς Εὐδοκίας.

1. Εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν νίκην ἀναφέρονται πάν-
τως νομίσματα, ἐφ' ὧν παριστάνεται ὁ Θεοδοσίος μετὰ
τροπῶν καὶ ἀγματοῦν καὶ τῆς ἐπιγραφῆς VICTORIA
EXER. ROM. ἢ GLORIA ROMANOR.

2. *Καὶ δὴ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως γαμετὴ ἠρωϊκῶ μέ-
τρῳ ποίηματα ἔγραψεν». Σωκρ. VII, κ. 21. Καὶ τὸν μὲν
Θεοδοσίον ἀπεκάλουσ κ α λ λ : γ ρ ᾶ φ ο ν, τὴν δὲ Εὐδο-
κίαν κ α λ λ ι ε π ἡ καὶ φ ι λ ο σ π ἡ. Εὐάγρ. Γ, κ. 21.

1. Ἐν τῷ Θεοδοσιακῷ κώδικι ὑπάρχει ἕδικτον τῆς 26
Ἀπριλίου 430 διευθυνόμενον εἰς τὸν Paulinus magister
officiorum. Ἀλλὰ ἠδύνατο νὰ κατέχῃ τὸ εἶλωμα τοῦτο
ἤδη πρὸ τοῦ ἔτους τοῦτου.

Και ίσως μὲν ἡ ὠραία ποιήτρια ἐνίκησε τοὺς μετ' αὐτῆς περὶ τῆς δάφνης τοῦ Ἀπόλλωνος συναγωνισαμένους, ἀλλ' ἐξ ἅπαντος ἐτίμησε μέγας τὴν τέχνην αὐτῆς. Τὸ νὰ καταδεχθῆ αὐτὴ ἡ σύζυγος τοῦ αυτοκράτορος νὰ ἐμφανισθῆ ἐν τοῖς βήτορσι καὶ ποιηταῖς ἦτο πάντως γεγονός ἄξιον ἰδίου λόγου ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄλλως δὲ ἡ χριστιανικὴ φιλευλάβεια τῆς αὐτῆς τοῦ Βυζαντίου οὐδαμῶς διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὸν ἐπι διατηρούμενον ἀρχαϊκὸν καὶ ἐθνικὸν αὐτῆς τύπον. Ἦδη ἐπὶ Ἀρκαδίου ὑπῆρχον πλὴν τῶν κληρικῶν τῆς αὐτῆς καὶ ποιηταὶ αὐλικαί. Συνέσις ὁ Κυρηναιὸς συνανεστρέφεται ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ ποιητοῦ Νικάνδρου καὶ τοῦ Θεοτίμου, τοῦ φίλου τοῦ μεγάλου ἐπαρχοῦ Ἀνθελείου. Ὁ σχολαστικὸς Εὐσέβιος ἐψήλη τὴν πτωσίαν τοῦ ἀντάρτου Γαϊνᾶ ἐν ἔτει 400 καὶ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλῃ τοὺς στίχους του εἰς τὸν αυτοκράτορα Ἀρκαδίον. Τὴν αὐτὴν δὲ ὕλην τῆς Γαϊνᾶδος ἐπραγματεύθη καὶ τὴν αὐτὴν ἔλαβε τιμὴν παρὰ τοῦ αυτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Β' ὁ ποιητὴς Ἀμμόνιος¹. Ὁ δὲ Κύρος, εὐφυῆς ποιητὴς καὶ πολιτικὸς, ἀπήγγειλε τὰ ἐπιγράμματα αὐτοῦ πρὸ τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Τέλος δ' ὁ Σωζομένης ἐν τῇ ἀριερίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ Ἱστορίας εἰς τοῦτον τὸν αυτοκράτορα ἀναφέρει ῥητῶς μετὰ καυχήσεως ὅτι ποιηταὶ καὶ ἱστοριογράφοι, ἔπαρχοι καὶ πολλοὶ μεγαίστανες ἠσχολοῦντο καθ' ἡμέραν περὶ τὴν ἐξύμνησιν τοῦ αυτοκράτορος καὶ ὅτι ὁ πρῶτος οὗτος ἡγεμὼν ἀντήμειβε τὰς ὑποβαλλομένας αὐτῷ συγγραφαὶς ἰδιὰ χροσῶν ἀνδριάντων καὶ εἰκόνων, διὰ δωρεῶν καὶ πάσης ἄλλης τιμῆς. Ἄρα ἰδρύνοντο ἔτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνδριάντες εἰς ἐγκωμιαζομένους ποιητάς, ὡς τοῦτο συνειθίζετο ἐπὶ ἐν Ῥώμῃ ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀνδριάντες δὲν κατασκευάζοντο πάντοτε ἐξ ἐπιτηδῆς νέοι, ἐπειδὴ ἦδη ἀπὸ μακροῦ πρὸς ἀνδρῶν ἀνδριάντων τιμητικῶν ἀνδρῶν ζώντων ἐγένετο χρῆσις ἀρχαίων ἀγαλμάτων μεταβαλλομένων καὶ μετανομαζομένων. Ἐν πλῆθει δὲ παρεῖχεν ἀγάλματα πρὸς τοιοῦτους σκοποὺς τὰ ἐργαστήρια καλλιτεχνημάτων.

Ἐν ἔτει 422 ἡ Εὐδοκία ἐγέννησε θυγάτριον. Τὸ παιδίον τοῦτο, λαθὼν ἐν τῷ βαπτίσματι τὰ ὀνόματα Λικινία Εὐδοξία, ἐμελλέ ποτε νὰ ὑποστῇ τύχας οὐχ ἦττον τῶν τῆς μητρὸς περιπετειῶδεις. Ὁ εὐδαίμων Θεοδόσιος παρεχώρησε τότε τῇ συζύγῳ τῇ 2 Ἰαννουαρίου τοῦ 423 τὸ ἀξίωμα αὐτοῦσταν.

Τότε λοιπὸν περιεβλήθη ἡ Εὐδοκία τὸν κόσμον βυζαντινῆς αυτοκρατείας. Ὑπάρχουσι δὲ νομίσματα εἰκονίζοντα αὐτὴν ὡς Αἰλίαν Εὐδοκίαν αὐτοῦσταν μετὰ τοῦ διαδόχου, ὅπερ συνίσταται

1. Συναράτης VI, σ. 16, καὶ R. Volkmann, Synesis von Cyrene σ. 47.

ἐκ λευκῆς ταινίας ὑπὸ μαργαριτῶν κρασπεδουμένης, ὁμοίας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κωνσταντίνου φερομένης ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπὸ τῶν αυτοκρατόρων. Καὶ κατὰ μὲν τὰ ἐμπροσθεν τῆς κεφαλῆς κοσμεῖται τὸ διάδημα ὑπὸ στρογγύλου χρυσοδέτου λίθου, ὅπισθεν δὲ καταπίπτουσι δύο περὶ γύρα. Ἐνίοτε δὲ ἡ αυτοκρατορικὴ αὐτὴ ταινία ἔχει καὶ ἄλλην τινὰ μέσην ἐνούσαν τὴν περίμετρον, ὥστε ὁμοιάζει πρὸς στέμμα κεκλισιμένον¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δ' ἐγένετο τὸ βυζαντινὸν διάδημα ἐπι πλουσιώτερον καὶ λαμπρότερον. Φανταστικῶς πεφορτωμένον βλέπομεν αὐτὸ παρὰ τῇ Θεοδώρῳ τῇ συζύγῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἧς ἡ διὰ ψηφίδων διηθησμένη εἰκὼν ἐν τῷ Ἁγίῳ Vitale τῆς Ῥαβέννας παρέχει πιστὸν ἀντίτυπον τῆς λαμπρᾶς ἐμφανίσεως αυτοκρατείας τοῦ Βυζαντίου κεκαλυμμένης διὰ μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων.

Τὸ ἐξῆς ἡ Εὐδοκία ἦτο ἰσότιμος τὸ ἀξίωμα πρὸς τὴν ἀνδραδέλφην αὐτῆς Πουλχερίαν, ἀλλ' ἡ ἀγία αὐτὴ ἐξηκολούθει διοικοῦσα τὸ κράτος, ἐπειδὴ ὁ Θεοδόσιος οὐδέποτε ἠδυνάθη νὰ παλλαγῇ τῆς κηδεμονίας τῶν γυναικῶν καὶ εὐνούχων. Ἦτο δ' οὕτω παχὺς τὸν νοῦν καὶ ἀφρων ὥστε συνειθίζε νὰ ὑπογράφῃ δημόσια ἔγγραφα οἰαδῆπότε, χωρὶς οὐδὲ καὶ νὰ προσβλέψῃ αὐτά. Ἡμεῶν δὲ τινὰ ἀπεφάσιον ἡ Πουλχερία νὰ τιμωρήσῃ ἐπὶ τούτῳ τὸν ἀδελφὸν χαλεπῶς καὶ νὰ θεραπεύσῃ αὐτὸν ὀριστικῶς ἀπὸ τῆς νοηρότητος. Παρεκάλεσε δὲ ἡ δὴ αὐτὸν νὰ ὑπογράψῃ ἔγγραφόν τι, τούτου δὲ γενομένου ἐξήτησεν αὐτὸν νὰ το ἀναγνώσῃ. Ὁ δ' αυτοκράτωρ ἀναγνούς εἶδεν ὅτι εἶχεν ἀνάθεσι τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύζυγον ὡς δούλην εἰς τὴν ἀδελφὴν². Τὸ ἀνεκδοτὸν δὲ τοῦτο διηγοῦνται οἱ Βυζαντινοὶ ὡς τὴν τρανοτάτην ἀπόδειξιν τῆς ἀνικανότητος τοῦ αυτοκράτορος καὶ συγχρόνως τῆς περιουσίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ παιδιὰ ἦν ἐτόλμησεν ἡ Πουλχερία ἦτο λίαν ἀνάρμοστος, ἐπειδὴ συγχρόνως ἀνεύμνησεν εἰς τὴν αὐτοῦσταν Εὐδοκίαν, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ οὐδέν τι ἄλλο ἦτο ἢ τις ἐκ τοῦ μηδενὸς προηγήνη. Διὸ εἶνε πιθανὸν ὅτι τὸ συμβᾶν τοῦτο ἀναφέρεται εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἦδη ἡ σχέσις τῶν δύο γυναικῶν ἦτο τετραγαμμένη.

Ἐμεις δὲ ἡ σχέσις αὐτὴ ἀδιατάρακτος ἐφ' ὅσον ἡ Ἀθηναῖς ἠσθάνετο τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπισφαλῆ, τὸ δὲ καθήκον τῆς εὐλαβείας πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἦτο ἰσχυρότερον παρὰ τὴν συνείδησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς ἢ τὴν προσωπικὴν φιλοτι-

1. Τὰ νομίσματα ἴδε παρὰ Ducange. Famil. aug. Byzant. τὰ δὲ φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν Ael. Eudocia Aug. παρὰ τῷ Sabatier. Ἐπὶ τινῶν τούτων χεῖρ κρατᾶ στέφανον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς αυτοκρατείας.

2. Θεοφάνης I, 156. Κε δρη νό ε I, 600. Νικηφόρος XIV, κ. 23. Ὡς ἐκ περισσοῦ μάλιστα διηγοῦνται, ὅτι ἡ Πουλχερία πράγματι ἀπήγαγε τὴν νόμφην ὡς δούλην καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν παρ' ἐκείτῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον. Ἰδ. Κωνστ. Μακασση ν, στ. 2702 κ. ε.

μίαν. Τὸ κατ' ἀρχὰς ἀναγκαίως ἐπεβάλλετο αὐτῇ ὑπὸ τοῦ πρέποντος τὸ νὰ μὴ ἐπιπροσθῆ μηδαμῶς εἰς τὴν τόπον μητρὸς ἐπέχουσαν ἀδελφὴν τοῦ συζύγου, ἀλλὰ νὰ περιορίζῃ τὴν ἐπὶ τὸν αυτοκράτορα ἰδίαν ἐκείτης ἐπίδρασιν μόνον εἰς πράγματα μὴ δυνάμενα νὰ κινήσωσι τὴν ζήλοτυπίαν τῆς ἀδελφῆς. Καὶ δικαίως ἐπειδὴ ἀνάγκη εἶχε τὸ πρῶτον νὰ ποικιλήσῃ φίλους πιστοὺς δυνάμενους νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῇ ἀντὶ στηρίγματος, ἅτε δὴ στερομένη συγγενῶν ἰσχυόντων. Ἐκάλεσε δ' οὐχ ἦτον παρ' αὐτὴν τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς, ἵνα παράσχη αὐταῖς παράδειγμα μεγαλοφυχίας λαμπρῶς ἀναδείξων τὴν καρδίαν αὐτῆς. Οὗτοι ἀκούσαντες τὴν παράδοξον εἰδήσιν, ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀδικηθεῖσα ἀδελφὴ εἶχε γείνει αυτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου, ἐξήτησαν ἄτυλον ἐν Ἑλλάδι. Ἄλλ' ἡ Εὐδοκία δισταζέ νὰ πηχθῶσιν ἀποφθῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ἐδηγηθῶσι πρὸ αὐτῆς. Τότε δ' εἶπεν αὐτοῖς: «ἂν μὴ ὑμεῖς με εἶχετε ἀδικῆσαι, οὔτε θὰ εἰσρόμην ἐνταῦθα οὔτε θὰ ἐγίνομην αυτοκράτειρα. Εἰς σὲς χρεωστῶ τὸ στέμμα οὗ ἔτυχον καὶ περ μὴ καταγομένη ἐκ γένους βασιλικοῦ. Ἡ δὲ πρὸς με ὑμετέρη ἀδικία ὑπῆρξεν ἔργον τῆς τύχης μου, οὐχὶ δὲ τῆς ὑμῶν θελήσεως». Τῇ δὲ παρακλήσει αὐτῆς ἀνέθηκεν ὁ Θεοδόσιος εἰς μὲν τὸν Βαλέριον τὸ θῆμα τῆς Ἰλλυρίας, εἰς δὲ τὸν Γέσιον τὸ ἀξίωμα μαγίστρου¹.

Ἄρα ἡ Εὐδοκία δὲν ἐποιήσατο χαρῆσιν τῆς ἰσχύος αὐτῆς καὶ πρὸς πρῶτον τῶν δεινῶν τῆς ὑπὸ τῶν γαθικῶν ἐπιδημιῶν μονοῦ καταστραφείσης πατρίδος αὐτῆς; Δύναται μὲν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποσιλέματα τῆς πρὸς τὴν πάτριον γῆν ἀγάπης τῆς Εὐδοκίας κουρσιμαί τινες φόρων οὗς ἦδη τῷ 424 ἐπεψήφισεν ὁ Θεοδόσιος εἰς ἑλληνηκὰς πόλεις καὶ ὁμοίαι παρεχώρησε ἐν τοῖς κατόπι χρόνοις². Ἄλλ' ἡ ἐπὶ τοῦ αυτοκρατορικοῦ θρόνου καθημένη Ἀθηναῖα οὐδεμίαν ἄλλην εἶχεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὰς τύχας τῆς πατρίδος αὐτῆς, ὅτε βλέπομεν ὅτι ἴσα ἴσα ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ δευτέρου Θεοδοσίου τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων δημοτικῶν ὀργανισμῶν καὶ οἱ πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ θεσμοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐσπευσαν γρηγόροτερον πρὸς τὴν παρακμὴν καὶ ὅτε βλέπομεν ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθηναῖς καταργούμενον τὸν Ἀρσιον Πάγον καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα δικαστήρια καὶ ὡς κερὶν τύ-

1. Ταῦτα διηγοῦνται οἱ Βυζαντινοί. Ἐπὶ ἐν τοῖς ἔπειτα χρόνοις ἦτο ὁ Βαλέριος ἀνὴρ ἐπιφανής. Ἄλλὰ εἶναι εὐκτατὸν νὰ διψῶσι τὰ ἐξῆς αὐτῶς τὸ θῆμα τῆς Ἰλλυρίας. Ἐν τῷ θεοδοσιακῷ κώδικι παρουσιάζεται ὡς Praefect. Praet. Illyrici ἐν ἔτει 424 Ἰσίδωρος τις. Ἀδελφὸς εὐρίστου καὶ δύο ἀπαιτήσις τοῦ ἔτους 435 ἀπαιτούμενος εἰς τὸν Βαλέριον, ὅστις ἐν τῇ μὲν ἐπονομάζεται magister officiorum, ἐν δὲ τῇ ἑτέρῃ φέρει τὴν προσηγορίαν excusul ordinarius. Βαλέριος τις καὶ Ἀέτιος ἦσαν ὑπατοὶ τῷ 432. Ἄλλ' εἶνε ἄρα ὁ ὑπατος οὗτος Βαλέριος ὁ ἀδελφός τῆς Ἀθηναίδος;

2. Hertzberg, τόμος I' σ. 422 κ. ε.

πὸν τὸ ἐξῆς ὑπολειπομένην μόνην τὴν κατ' ἐνικυτὸν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων¹.

II'

Καὶ ἂν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Εὐδοκίας ἐνουπήχον ἔτι αἱ συμπάθειαι τῆς Ἀθηναίδος ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀττικῇ ἐθνικῶν αὐτῆς φίλων, δὲν ἠδύνατο ὁμοῦς νὰ τολμήσῃ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς πρεσίας ἀνοχῆς τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων, ἐπειδὴ ἡ ἀνδραδέλφη Πουλχερία ἠγωνίζετο μετ' ἐμπαιθοῦς εὐσεβεῖας ὑπὲρ ἐκτελέσεως τῆς ὑπὸ τοῦ πάππου αὐτῆς ἀρχαμένης ἐξαφανίσεως τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας.

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 416 ὑπὸ τοῦ νεκροῦ αυτοκράτορος, ἀνθ' οὗ αὐτὴ ἐσκέπτετο καὶ διώκει, κελουσθεῖσαν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν διοίκησιν καὶ τὰ δικαστήρια προχωρήσεως τῶν ἐθνικῶν ἐδηλοσιεῖθη τῇ 13 Ἀπριλίου τοῦ 423 ὁριστὸν διάταγμα κατὰ τῶν ἐθνικῶν λατρειῶν καθόλου ὡς ἐπιχώρις προγενεστέρων νόμων τοῦ κράτους². Ἄλλ' εἰς τὴν διαταχὴν ταύτην προστέθησαν τῇ 10 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους δύο ἐλαφρυντικαὶ ὁρισμοί, δι' ὧν ἐπεβάλλετο εἰς πάντα εἰδωλολάτρων, ἂν καταλυθῆναιτο ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ ὑπὸν τοῖς θεοῖς, δήμευσι τῶν κτημάτων καὶ ἐξορὶ ἀντὶ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένης θανατικῆς ποινῆς. Διὰ τῶν ὁρισμῶν τούτων ἐπροστατεύοντο πολέμοι Ἰουδαίου καὶ εἰδωλολάτραι ἀπὸ τῆς πλεονεξίας τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἐνεκῆ τῶν αυτοκρατορικῶν διαταγῶν ἐπίστευον ὅτι εἶχον τὸ δικαίωμα οἰαδῆπότε κινήσεως τῶν ἀλλοθῶσιν αὐτῶν συμπολιτῶν³. Τὰς προτέρας δὲ ταύτας διατάξεις ἐπέβαλλον τῇ κυβερνήσει αὐταὶ αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν πολιτῶν σχέσεις. Πλὴν δὲ τούτου παρουσιάζετο ἀόμοιον ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ καθόλου ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει, ἡ εἰδωλολατρεῖα οὕτως ἰσχυρὰ, ὥστε ἡ βικία αὐτῆς ἐξάλειψις ἦτο ἀδύνατος. Ἀποδεικνύει δὲ τοῦτο ἐπαρκῶς αὐτὴ ἡ κατ' ἐπανόληψιν ἀνανέωσις τῶν ἀπαγορεύσεων τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Ἡ δὲ ἀνοχὴ πρὸς τοὺς εἰρημικοὺς εἰδωλολάτρων διήρκεσε, καὶ μόνον ἡ δημοσία λατρεῖα ἦτο κατὰ νόμον ἀπαγορευμένη.

Ἡμεῖς δὲ καὶ τελευταῖον διάταγμα κατὰ τῆς ἐθνικῆς θρησκείας ἐδηλοσιεῖσεν ὁ Θεοδόσιος ἐν ἔτει 426, ἐν ᾧ πάλιν ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπαγορεύετο ἡ θυσία εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν, διατάττετο δὲ ἡ καταστροφὴ πάντων τῶν ναῶν καὶ ἱερῶν, ἂν ὑπῆρχον ἐπὶ τοιαῦτα σῶα ἐν τῷ κράτει, ἢ ἡ ἐξάγις αὐτῶν διὰ τῶν σημεῖων τοῦ χριστιανικοῦ σταυροῦ⁴.

1. Αὐτ. σ. 425
 2. Paganos qui superant, quamquam jam nullos esse credamus. . . Dat. Id april. C. P. Asclepiodoro et Mariniano Cess.
 3. Τὰ διατάγματα πρὸς προστασίαν τῶν Ἰουδαίων ἴδ. ἐν τῷ θεοδοσιακῷ κώδικι βιβλ. ΛVI, τίτλ. 8.
 4. Cunctaque eorum fana, templa, delubra, si

Βυζαντινοί εκκλησιαστικοί ιστοριογράφοι δι-
 σχυρίσθησαν ότι ο Θεοδοσίος πράγματι διέταξε
 τήν εκ θεμελιών καταστροφήν πάντων τών ελλη-
 νικων ναων ὅσοι ὑφίσταντο ἐπὶ τών χρόνων αὐ-
 τοῦ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη ἀληθῶς. Οἱ δικασμέ-
 ται τῶν ἐν Ἀθήναις ναων ἔμειναν διαρκῶς ἐν
 τῇ αὐτῇ καταστάσει ἐν ἣ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἡ Ἀθη-
 ναῖς. Ἄλλοι δ' ἴσως κατεστράφησαν ἀληθῶς συν-
 ῶδᾶ πρὸς τοὺς νόμους ἐκείνους, ἀπὸ πολλῶν δὲ
 διερπάγησαν τὰ ἱερὰ ἀγάλματα τών θεῶν. Οὕτω
 μετὰ το ἔτος 429 ἀπῆχθη ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς ἡ
 χρυσελεφάντινος Παρθένος τοῦ Φειδίου, ἴσως δὲ
 μετηνέχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' οὐδεὶς διη-
 γήθη τι ἡμῖν περὶ τῆς τύχης αὐτῆς. Τὸ δὲ διὰ τοὺς
 Ἀθηναίους ὀδυνηρὸν τοῦτο συμβάν φαίνεται ὑ-
 ποδηλοῦν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τότε ἀκριβῶς εἶχον
 προσβάλει τὰ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἱερὰ. Οὕτω
 δὲ ἴσως ἐνεκα τῶν διαταγμάτων τοῦ αυτοκρά-
 τορος κατηρειπώθη τὸ Ἀσκληπιεῖον τὸ ἐκτισμέ-
 νον ἐπὶ τῆς νοτίας κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἄν λοιπὸν ἡ Εὐδοκία δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξασηθή
 ἐπιδρασίαν τινα ἐπὶ τῆς κοινωτικῆς θέσεως τῶν ἐν
 Ἀθήναις ὀπαδῶν τῆς ἀρχαίας θρησκείας, ἀλλὰ βε-
 βαιῶς δὲν θάπεποιήθη τὴν συμπάθειαν αὐτῆς εἰς
 τὰς ἐν τῇ πατρίδι πόλει ἐπιστημονικὰς σχολὰς.
 Πάντως οὐκ ἄνευ τῆς συνεργείας τῆς πεπαιδευμέ-
 νης αὐτοῦ συζύγου Ἰδρυσεν ὁ Θεοδοσίος ἐκ νέου
 καὶ ἐχορήγησε μετὰ μεγίστης ἐλευθεριότητος πό-
 ρους εἰς τὸ ἦδη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπὶ τοῦ
 Καπιτωλίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἰδρυθῆν παν-
 διδακτήριον. Ἐν ᾧ δὲ ἄρα δὴ ἐν τῷ παιδευτηρίῳ
 τοῦτῳ διώρισε τρεῖς ῥήτορας καὶ δέκα γραμμα-
 τικοὺς διὰ τὴν λατινικὴν ῥητορικὴν, ὡρσε διὰ
 τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν πέντε σοφιστὰς καὶ δέκα
 γραμματικούς. Ἄρα καὶ ἑλληνικαὶ σπουδαὶ ἐπι-
 στήμως ὑπερηκόντισαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰς
 λατινικὰς. Ἐχομεν δὲ λόγον τινὰ νὰ πιστεῦσω-
 μεν ὅτι ὁ αυτοκράτωρ Θεοδοσίος καὶ οἱ σύμβου-
 λοι αὐτοῦ ἐσεδάσθησαν περὶ τοῦτο τὰς ἰδέας καὶ
 ἐπιθυμίας τῆς αυτοκρατείας. Καὶ ἐβλαψε μὲν ἡ
 Ἰδρυσίς τοῦ μεγάλου τούτου πανεπιστημίου τὴν
 ἐν Ἀθήναις σχολὴν, ἥτις οὕτως ἀπώλεσε κατ' ἀ-
 νάγκην τὴν σημασίαν αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸν
 ἔθνικὸν στοιχεῖον εἰς ἐκείνην ἐχρῶσται κατὰ μέγα
 μέρος τὴν ὅσημέραι αὐξοῦσαν δύναμιν αὐτοῦ ἐν τῇ
 παρά τὸν Βόσπορον βασιλίδι τῶν πόλεων. Ὡς ἐκ
 τούτου δὲ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀθηναίου Λεοντίου
 δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο βλέπουσα ὅτι ἡ φιλοσοφία πε-
 ρισπονεῖτο ἐν τῷ βυζαντικῷ πανεπιστημίῳ ἀ-
 qua etiam nunc restant integra, praecepto magi-
 stratuuum destrui, conlocationeque venerandae Chri-
 stianae religionis signi expiari praecipimus. Τὰ πάντες
 δὲ ταῦτα διατάγματα ἴδ. ἐν τῷ θεοδοσιακῷ κώδικι cum
 perpet. comment. Iacobi Gollifredi. VLI, σ. 263 κ.έ.
 1. Adolf Michaelis, der Parthenon σ.
 45.
 2. Ἰδ. θεοδοσιακὸν κώδικα XIV, 9. 3. Διάταγμα χρο-
 νολογούμενον ἀπὸ τῆς 27 Φεβρουαρίου 425.

ζιουμένην μίαν ἑδρὰν. Ὁρεῖτε δὲ νὰ παραμυ-
 θῆται τόσω μᾶλλον ὅσο ἴσα ἴσα ἡ παραμέλησις
 ἐκείνη τῶν φιλοσοφικῶν μελετῶν ἐν Κωνσταντινου-
 πόλει ὠφέλει τὴν ἰδίαν αὐτῆς πατρίδα, ἐπειδὴ
 αὐτοῦ ἡ πλατωνικὴ ἀκαδημία, τὸ τελευταῖον
 τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μετὰ πατριωτικῆς ἀγά-
 πης θεραπευθῆν ἐκ τοῦ παρελθόντος ἰσθρῶν, ἔτυχεν
 ἀκόμη ἐπιγενεστέρας τινὸς ἐπιστημονικῆς ἀκμῆς.
 Καίτοι δὲ εἶνε ἀκριβὸς ἂν ἡ Ἀθηναῖς διετήρη-
 σαν ἔτι ὡς αυτοκράτειρα προσωπικὰς σχέσεις πρὸς
 ἄνδρας ἐπιστήμονας ἐν Ἀθήναις, φημισθέντας μετὰ
 τὴν ἐν Ἀθήναις διαθίωσιν αὐτῆς, ἀλλὰ πάντως θὰ
 διετήρησέ τινα εὐγνώμονα ἀνάμνησιν τῆς ἐπιφα-
 νοῦς αὐτῆς πατρίδος καὶ φιλικὸν ἐνδιαφέρον περὶ
 τῶν τυγχῶν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἀμοιβαία ἐπικοινωνία τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοῦ ἔμπορίου, διὰ τῶν
 ὑποθέσεων τῆς αυτοκρατορικῆς διοικήσεως καὶ τῆς
 ἐκκλησιας, τέλος δι' ἐπιστημονικῶν ταξιδιῶν χά-
 ριν μελέτης παρέχε τῇ Ἀθηναῖδι ἰκανὴν εὐκαι-
 ρίαν ἵνα μαθηθῆν περὶ τῶν ἐκεῖ συμβαινόντων.
 Πολλοὶ δὲ Ἀθηναῖοι βεβαίως ἐξήτησαν τὴν προ-
 στασίαν αὐτῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τε ἰδιωτικαῖς καὶ
 δημοτικαῖς ὑποθέσεσιν.

Ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ αὐτῆς οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ
 ἐκλιπῇ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς Μούσας τῆς Ἀττικῆς.
 Μετὰ χαρὰς παρακολούθησε τὴν νέαν ἐκείνην ἀ-
 κμήν τοῦ ἀθηναϊκοῦ πανεπιστημίου τὴν συμπί-
 πτουςαν ἀκριβῶς πρὸς τοὺς χρόνους καὶ οὗς ἦτο
 αυτοκράτειρα. Ἐτι ἐν Ἀθήναις διαμένουσα εἶχεν
 ὑπάρξει μάρτυς τῆς φήμης τοῦ συμπολίτου αὐτῆς
 Πλουτάρχου, τοῦ πατρὸς τῆς εὐγενοῦς Ἀσκληπι-
 γενείας, ὁ δὲ ἀναμορφωτὴς οὗτος τῆς Ἀκαδημείας
 διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νεοπλατωνικῶν δογμάτων
 ἀπέθανε δέκα μόλις ἔτη κατόπιν τῆς στέψεως αὐ-
 τῆς μετὰ τοῦ Θεοδοσίου. ἤκουε περὶ τῶν λαμπρῶν
 ἐπιτυχιῶν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, δι' ὧν συνεχίζετο ἡ
 χρυσὴ σειρά τῶν διαδόχων τοῦ Πλάτωνος, περὶ
 τοῦ ἐξ Ἀλεξανδρείας Συριανοῦ καὶ τοῦ ἐκ Κωνσταν-
 τινουπόλεως Πρόκλου τοῦ ὑπερακοντίζοντος πάν-
 τας τοὺς συγχρόνους διὰ τῆς σοφίας καὶ τῆς φι-
 λοσοφικῆς ἐπιστήμης καὶ ὅστις τελευταῖος τῶν
 ὀνομαστῶν Πλατωνικῶν κατώρθωσε νὰ περάσῃ
 ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκαδημείαν τῶν Ἀθηναίων τελευ-
 ταϊαντὶνὰ λαμπρῶν. Δὲν ἦτο δὲ δυνατόν νὰ μείνωσιν
 αὐτῇ ἀγνωστα τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἔργα περιπα-
 νῶν τιῶν ῥητόρων καταλαβόντων τῶν θρόνον ἐ-
 κείνων τῆς σοφιστικῆς ὅν κατεῖχε ποτε ὁ ἴδιος αὐ-
 τῆς πατῆρ Λεόντιος, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου τοῦ
 εὐφημουμένου Ἀθηναίου Λαχάρους ὅστις ἦτο ἀ-
 δελφὸς τοῦ γραμματικοῦ Διοσκουρίδου.

1. Z u m p l, Ueber den Bestand der phil. Stur-
 dien σ. 33.—Finlay, σ. 175.—Hertzberg,
 τόμ. Γ' σ. 495.
2. Τὴν τελευταίαν ἀκμήν τοῦ πανεπιστημίου τῶν Ἀ-
 θηναίων κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα παρίστησε διὰ μακρῶν
 ὁ Hertzberg ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ. Ἰδ. καὶ Zel-

Οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἀθηναίων ἐξηκολούθησαν ὄν-
 τες ἔθνηκοι. Ἀποικισμένοι τοῦ ὄχλου τῆς παγκό-
 σμου πρωτεύουσας Κωνσταντινουπόλεως καὶ μὴ
 συνταρασσόμενοι ὑπὸ τῶν συγχρόνων πνευματι-
 κῶν ἀγώνων, οἱ παρακρησιστοὶ οὗτοι ὄνειροπό-
 λοι, θεώμενοι τοὺς ἐγκαταχλειμμένους μὲν ἀλλ'
 ἔτι ὑπὸ ἀγῆρω καλλονῆς ἀκτινοβολοῦντας μαρ-
 μαρίνους ναοὺς τῶν Ἀθηναίων, διεφύλαττον τὸν ὑ-
 στατον πνευματικὸν σπινθῆρα τοῦ ἀρχαίου τῆς
 Ἑλλάδος βίου. Ἄπαντες ἐκείνοι ἦσαν ἄνωμοι ἄν-
 δρες τοιαύτην ἔχοντες νηφαλιότητα καὶ ἀγνό-
 τητα περὶ τὴν διαίταν, ὥστε ἠδύνατο νὰ χρη-
 σιμεύσωσιν ὡς ὑποδείγματα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς
 Χριστιανούς. Ἐβλεπον πρὸ ἑαυτῶν τὸν γιγάν-
 τειον θάνατον τὸν καταπίνοντα τὸν ἀρχαῖον κό-
 σμον καὶ ἤθελον ὡς τελευταῖοι αὐτοῦ μάρτυρες
 τοῦλάχιστον νὰποθάνωσι μετὰ κλασικῆς εὐχρη-
 μούνης.

Ἡ ἀνοχή ἢ ἀδιαφορία μὲν ἦς ἡ βυζαντικὴ
 κυβέρνησις, καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν διαίκανσιν τῆς Πουλ-
 χείας, ἐφέρετο πρὸς τοὺς εἰς τὸ θαῦμα πιστεῦ-
 οντας μάγους τούτους καὶ φαρμακολόγους ἐν
 Ἀθήναις, δὲν πρέπει νὰποδοθῆ κυρίως εἰς τὴν
 εὐλαθεῖαν ἢ ἡ θυγάτηρ τοῦ φιλοσόφου Ἀθηναῖς
 διετήρει ἔτι πρὸς τοὺς ἔθνηκοὺς αὐτῆς συμπολί-
 τας· ἐξηγεῖται δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς νοήμονος δια-
 γωγῆς τῶν ὄνειροπόλων ἐκείνων ἰδεῶδους ἀπολε-
 σθέντος, ἐπειδὴ οὗτοι ἀπέχον δημοσίων προσβο-
 λῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς ἐπραξαν τοῦτο
 καὶ οἱ προκατόχοι αὐτῶν Κέλσος, Φιλόστρατος,
 Πορφύριος, ὁ αυτοκράτωρ Ιουλιανὸς καὶ ὁ Λιβάνιος.
 Διὸ δὲν ἐχειρίσθη νὰ καταγγείλῃ αὐτοὺς ὁ ἐπί-
 σκοπος τῶν Ἀθηναίων. Πλὴν δὲ τούτου ἡ χριστι-
 νικὴ ἐκκλησία ἦτο οὕτω σπουδαίως ἐπησυχολη-
 μένη ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἀνατολῇ περὶ τὰς σφοδρὰς ἑ-
 ριδὰς τῶν νεστοριακῶν καὶ μονοφυσιτικῶν προ-
 βλημάτων, ὥστε δὲν ἠκαίρει νὰ ἐνδιατρίψῃ περὶ
 τοὺς ἀρχαιολάτρους μισικοὺς τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλὰ
 καὶ ἡ βυζαντικὴ κυβέρνησις ἔθεώρει τὴν τελευ-
 ταίαν ἐκείνην φιλοσοφικὴν σχολὴν ὡς ἀβλαβῆς τι
 λείψανον τῆς ἀρχαιότητος· ἄλλως δὲ τὸ ταμεῖον
 τοῦ κράτους οὐδὲν ἑδαπάνη δι' αὐτήν, ἐπειδὴ οἱ
 ἐν Ἀθήναις καθηγιντο εἰσέπραττον τοὺς μισθοὺς
 αὐτῶν ἐκ τῆς περιουσίας τῆς πλατωνικῆς ἀκαδη-
 μείας ἥτις ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Πρόκλου ἀπέλι-
 δεν ἐτήσιον εἰσὸδῆμα χιλίων χρυσῶν νομισμάτων.

Ἡ ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ ἔκτου αἰ-
 ῶνος ἐξακολούθησεν ἀνοχὴ τῆς κλασικῆς παρα-
 δόσεως περὶ τῆς σοφίας τοῦ Πλάτωνος, καίπερ πε-
 ρισπούσης εἰς κομπορήμονα τερθραῖαν, λῆρον ἄ-
 νευ ἰδεῶν καὶ μαγείαν, τιμᾶ τὸς βυζαντινοὺς αὐ-

1 ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, τόμ. Γ',
 μέρος β'.

1. H. Kellner, Hellenismus und Christen-
 thum σ. 396.
2. Φωτίου βιβλιοθ. 346 α.

τοκράτορας οὐκ ὀλίγον. Ἀνέμειναν ἐπὶ μακρὸν
 μὲθ' ὑπομονῆς ἕως τὸ τελευταῖον τοῦτο λυχνάριον
 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγίου Ἐρμού καὶ τῶν Μου-
 σῶν ἐσθῆσθη ἀπ' ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Ἰουστινι-
 ανὸς, ἐφ' οὗ ἐξέλιπε καὶ ἡ ῥωμαϊκὴ ὑπατεία, ἀ-
 πέβαλε τὴν ὑπομονὴν τῶν προκατόχων αὐτοῦ.
 Μὴ δυνάμενος ν' ἀνέχηται ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κράτει
 τὴν ἱστορικῶς ἐνδιαφέρουσαν ἀνωμαλίαν τῆς δια-
 τηρήσεως τοῦ ἔθνισμοῦ ἐν ἐπιστημονικῷ σωρατείῳ,
 ἀπηγόρευεν ἐν ἔτει 529 τὴν διδασκαλίαν τῆς
 φιλοσοφίας ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Πλάτωνος καὶ ἔ-
 πιετα ἐδήμεισε τὰ εἰσὸδήματα τὰ προωρισμένα
 πρὸς συντήρησιν τῆς Ἀκαδημείας. Τότε δὲ οἱ τε-
 λευταῖοι ἑπτὰ φιλόσοφοι τῶν Ἀθηναίων ἔμειναν ἐν-
 δεεῖς τῶν πρὸς τὸν βίον καὶ ἐπορεύθησαν, τρα-
 γικῶν ποιούμενοι ἀπόφασιν, ἀπὸ τῶν πλατανοφύ-
 των ἀθηναϊκῶν ἀλσῶν εἰς τὴν ἀπωτάτην τῶν Μά-
 γων χόραν Περσίαν, ὡς πρὸ αὐτῶν οἱ Χριστιανοὶ
 Νεστοριανοί. Ἀλλ' οἱ χρόνοι Ἀπολλωνίου τοῦ Τυ-
 ανείως εἶχον παρελθεῖ. Οἱ ἑπτὰ λιποπάτριδες ἡ-
 πατῶντο ἀναμένοντες ν' ἀνεύρωσιν ἐν τοῖς Πέρσαις
 τοῦ Χασρού τὰς ἀπερίττους ἀρετὰς τῶν συγχρό-
 νων τοῦ Κόρου, φανταζόμενοι τὸν μέγαν Σασσανί-
 δην Νουσιρβάν βασιλέα φιλόσοφον ἐπὶ τοῦ θρό-
 νου καὶ νομίζοντες ὅτι θὰ ἴδωσιν ἐν τῷ ἐκβε-
 βαρβαρωμένῳ καὶ δουλοκρατομένῳ τούτῳ βασι-
 λείῳ τὴν πρότυπον πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος καὶ
 Πλωτίνου. Διὸ μετὰ βραχὺν χρόνον ἐπόθησαν νὰ
 ἐπανέλθωσιν ἐκ τῆς Κτησιφώντος εἰς τὴν ἰδίαν
 πατρίδα, ἵνα περπατήσωσι τὸν ἄπελπιν αὐτῶν βίον
 ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ὅ-
 δὲ μέγας κυρίαρχος τῆς Ἀσίας ἐπέτυχεν τὴν ἐπά-
 νοδον τῶν προστατευόμενων αὐτοῦ ἀβλαβῶς εἰς
 τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα δι' ἰδίῳ ἄρθρου τῆς συν-
 θήκης ἢν συνωμολόγησε τῷ 533 μετὰ τοῦ αυτο-
 κράτορος Ἰουστινιανοῦ. Οὕτω δὲ ὁ εἰρηνικὸς ἀπο-
 χαιρετισμὸς τῆς τελευταίας φιλοσοφικῆς σχολῆς
 ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐγένετο παραδόξως τί-
 τλος δόξης δι' ἕνα τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου διαδόχων
 τῶν μεγάλων ἐχθρῶν τῶν Ἀθηναίων, τοῦ Δαρείου
 καὶ τοῦ Ξέρξου.

[Ἡ ἑστία συνέτεται.]

Κατὰ τὴν νεωτάτην ἀπογραφὴν τοῦ ἰτα-
 λικοῦ Κράτους ὁ πληθυσμὸς τῶν δώδεκα μεγά-
 λων πόλεων αὐτοῦ εἶνε ὁ ἑξῆς: Νεάπολις 495,
 000, Μεθιόλινα 322,000, Ρώμη 300,000, Το-
 ρεῖνον 253,000, Πάνορμον 245,000, Γένουα 180,
 000, Φλωρεντία 163,000, Βενετία 133,000,
 Μεσσσήνη 127,000, Βονωνία 123,000, Κατάνη
 101,000 καὶ Λιβόρνον 98,000 κατοίκων.

1. Ἀγαθίου Ἱστορ. II, 30. Οἱ τελευταῖοι ἑπτὰ
 φιλόσοφοι τῶν Ἀθηναίων ἦσαν ὁ Δαμάκιος, Συμπλικίος,
 Εὐλάλιος, Πρισκιανός, Ἐρμείας, Διογένης καὶ Ἰσι-
 δωρος.

Συγγραφεὺς τοῦ κατωτέρου δημοσιευμένου διηγήματος εἶνε ὁ Ἀμερικανὸς Bret-Harte. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐγένετο δημοτικώτατος ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ διὰ σειράς διηγημάτων, ἐν οἷς ἀπεικονίζει μετὰ ἀπανίας περιγραφικῆς τέχνης καὶ ἀληθείας σκηνὰς τῆς ἑποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ ἀνακάλυψις τῶν πρώτων χρυσωρυχείων ἐν Καλιφορνίᾳ ἐγέννησε τὸν ἀπερίγραπτον ἐκείνον πυρετὸν τὸν κινήσαντα πλῆθος παντοδαπῶν τυχοδιωκτῶν πρὸς μεταναστεύσιν εἰς τὰς χρυσοφόρους χώρας. Τοῦτων δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸν παραχρῆμα βίον, τὰ βίαια καὶ ἀγρία πάθη, ἅτινα ἐγέννα ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ, περιγράφει ὁ Bret-Harte μετὰ πολλῆς δυνάμειος, παρουσάζων συνάμα εἰς τὸν ἀναγνώστην ἐν τῇ παραδόξῳ ἐκείνῳ κινήσει ζωντανὴν εἰκόνα τῆς συλλήθους οὕτως εἰπεῖν καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν νῦν μεγάλων καὶ ἀκμαζουσῶν πόλεων τῶν δυτικῶν πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἐνταῦθα δημοσιευμένον διήγημα εἶνε τὸ ἐκ τῆς ὄλης σειράς καταλληλότερον διὰ τὴν "Εστίαν".

Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΒΡΥΧΩΜΕΝΟΝ ΧΩΡΙΟΝ

Διήγημα.

Συρροή μεγάλη καὶ κινήσις ἐπεκράτει ἐν τῷ Βρυχωμένῳ χωρίῳ. Τίς ἀρὰ γε ἦτο ἡ αἰτία; βεβαίως οὐχί ἕως τις ἡ ῥῆξις διότι κατ'ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, 1850, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτο οὔτε τόσον καινοφανές, οὔτε τόσον παράξενον, ὥστε νὰ δράμωσι πάντες οἱ κάτοικοι, οὔδὲ τῶν φοιτητῶν τοῦ καπηλείου ἐξαιρουμένων, ἐν ᾧ ἐν ἄλλῃ περιστάσει, καθ' ἣν δύο τινὲς ὁ Φρένς Πέττις καὶ ὁ Κανάκας Χόνς ἐρίσαντες ἐτίραξαν τὰ μυαλά των διὰ πιστολίου, οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ καπηλείῳ ἐκινήθη, ἀλλὰ πάντες ἐν ἀταραξίᾳ ἐξηκολούθησαν τὸ χαρτοπαίγιόν των. Πρέπει λοιπὸν σπουδαῖόν τι συμβᾶν νὰ συνεκάλεσον ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς κατοίκους πάντας.

Λοιπὸν συνθηροισμένοι περὶ καλύθης τινὸς συνδιελέγοντο χαμηλῇ τῇ φωνῇ, καὶ ὄνομα γυναικεῖον συνεχῶς ἐπανελαμβάνετο, ὄνομα γνωστότατον εἰς ὅλον τὸ χωρίον, τὸ ὄνομα «Χερῶκη Σάλη».

"Ὅσον ὀλιγώτερα εἶπομεν περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης τόσον προτιμότερον. Τὸ γυναικὸν τοῦτο πλάσμα ἦτο, ὡς πάντες ὑπόπτεον, ἕνοχος μεγάλου ἐγκλήματος· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἐν ὅλῳ τῷ χωρίῳ ἄλλη τις γυνή. Εὐρίσκετο δὲ ἐν κρίσει κατὰ στάσει, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες ἔχουσιν ἀνάγκην πρὸ πάντων γυναικείας βοηθείας. Ἡ κατὰ τῆς προμήτορος ἡμῶν ἐκσφενδονισθεῖσα ἀρὰ ἐπέβλεπεν ἤδη τὴν Χερῶκην Σάλην ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ. Ἡ ἀύμοιρος ἐβλεπε περὶ ἐαυτῆς πρόσωπα ἀνδρῶν μετὰ περιφρονήσεως ἀπεικονίζοντων πρὸς αὐτήν, καθ' ἣν στιγμὴν εἶχε χρεῖαν βοηθείας καὶ ἀγάπης Ἀλλ' ὅμως τινὲς τῶν θεατῶν ἐφαίνοντό πως συγκινούμεναι ἐκ τῶν ὠδίνων τῆς ἀτυχοῦς Χερῶκης.

Καὶ οὕτως ὀφείλομεν νὰ ἐμολογήσωμεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο καινοφανές· διότι καὶ μὲν ὁ θάνατος συγγάμις ἐνέσκηπτεν εἰς τὸ Βρυχωμένον χωρίον, ἀλλ' ἤδη ἦτο ἡ πρώτη γέννησις. Πολλοὶ εἶχον προπεμφθῆ διὰ παντός, ἀνευ ἐλπίδος ἐπανόδοιο, ἀλλ' οὐδεὶς εἶχε παρουσιασθῆ ἐξ ἀρχῆς

καὶ κατὰ πρώτην φοράν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ συγκινήσις.

— Ἐλα λοιπὸν, ἔμθα μέσα, Στούμπη, εἶπεν εὐπατριδῆς τις ἀποτεινόμενος πρὸς τινὰ τῶν γασκόντων θεατῶν, ἔμθα καὶ κύτταξε τί εἰμπορεῖς νὰ κάμῃς, οὐδ' ὁποῖος ἤξεύρεις ἀπ' αὐτά.

Λίαν καταλλῆλως ὁ Κέντουκος—οὕτως ὠομάζετο ὁ εὐπατριδῆς—ἀπετάθη πρὸς τὸν Στούμπην, διότι ὁ κύριος οὗτος ἐν ἄλλῃ τινὶ ἠπεῖρω πρόστατο δύο ταυτοχρόνως, ὡς ἔλεγον τὰ κακὰ στόματα, οἰκογενειῶν ὡς πατήρ· μάλιστα δὲ τὸ Βρυχωμένον χωρίον, ὅπερ ἦτο ἄσυλον, ὤφριε τὴν τιμὴν τῆς παρουσίας τοῦ Στούμπη εἰς βούλευμα οὐχὶ πολὺ εὐάρεστον, ἐκδοθὲν ἰσα ἰσα δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν. Τὸ πλῆθος ἐπεδοκίμασε διὰ βοῆς τὴν ἐκλογὴν, καὶ ὁ Στούμπης φρονίμως ποιεῖν ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς πλειονοψηφίας. Βίσηλθε λοιπὸν ὁ αὐτοσχέδιος οὗτος μαιευτῆς εἰς τὴν καλύθην καὶ ἐκλείσει τὴν θύραν, τὸ δὲ Βρυχωμένον χωρίον ἀνέμενον ἔξω τὴν λύσιν τοῦ δράματος.

Τοῦ χωρίου τούτου οἱ κάτοικοι ἦσαν οἱ πάντες ἑκατόν· τούτων δὲ εἰς ἡ δύο ἦσαν φυγοδίκιοι, πολλοὶ ἦσαν ἐγκληματίαι, πάντες δὲ ἦσαν κακοῦθεις καὶ φραυλόβιοι. Ὁ μάλιστα πάντων φάυλος εἶχε κεφαλὴν Ῥαφαὴλ καὶ πυκνὴν κόμην ξανθὴν. Ὁ χαρτοπαίκτης Ὁαχούρης μελαγχολικὸς καὶ συννονος, ἐφαίνετο ὡς Ἀμλέτος. Ὁ πάντων δὲ τολμυρότατος καὶ γενναϊότατος εἶχε σῶμα πέντε μόλις ποδῶν, φωνὴν γλυκεῖαν, καὶ τρόπους συνεσταλμένους καὶ εὐλόγως ἐθρομβεῖτο. Καὶ ἴσως μὲν μέλην τινὰ τῆς ἀξιότητος ταύτης κοινωτικῆς ἐστρουῦντο λεπτομερειῶν τινῶν τῶν δακτύλων, τῶν ὠτων καὶ . . . καὶ . . . ἀλλ' ὅμως αἱ ἀνεπαίσθητοι αὐταὶ ἀτομικαὶ ἐλλείψεις οὐδόπως ἐπηρέαζον τὴν δύναμιν τῆς κοινότητος, ἥς ὁ μὲν Ἡρακλῆς εἶχε τοὺς τρεῖς μόνον δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὁ δὲ ἐπιδειξιώτατος σκοπευτῆς ἦτο μονόφθαλμος.

Τοιαύτη τις ἦτο ἐν ὀλίγοις ἡ εἰκὼν τῶν περὶ τῆς καλύθης καθημένων. Τὸ χωρίον ἔκειτο ἐν κοιλάδι τριγωνικῇ μεταξὺ ποταμοῦ καὶ δύο λόφων. Ἡ μόνη δ' εἰς αὐτὸ εἰσόδος ἦτο ἀπόκρημος ὁδὸς ἀνέρπουσα πρὸς τὸν λόφον τὸν ἀπέναντι τῆς καλύθης, καὶ τὴν ὥραν ταύτην ὑπὸ τῆς Σελήνης φωτιζόμενον. Ἡ ὠδίνουσα γυνὴ ἠδύνατο ἐκ τῆς σκληρᾶς στρωμνῆς ἐν ἣ κατέκειτο νὰ ἴδῃ τὴν ὀδὸν ταύτην ἀνερπύζουσαν ὡς ἀργυροῦν σύρμα καὶ φθάνουσαν μέχρι τῶν ἀστρῶν μεθ' ὧν συνεχέετο. Πυρὰ γενναῖα ἐκ κλάδων πίτυος ἀνεζωπύρηκε τοῦς φύσει ζωηροῦς χρυσωρύχους, οἵτινες ἤρξαντο στοιχηματίζοντες δύο κατὰ πάντα ὅτι ἡ Σάλη θὰ σωθῆ καὶ ὅτι τὸ νεογνὸν θὰ ζήσῃ, ὅτι θὰ εἶνε ἄρρεν μάλλον ἢ θῆλυ τὸ ἀναμενόμενον πλάσμα. Αἰφνης κραυγὴ ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ ὀμίλου τοῦ μάλλον πλησιαιτέρου εἰς τὴν καλύθην ἐπέβαλε σιγὴν εἰς τοὺς θρομβούντας καὶ οἱ πάντες ἐσιώπησαν ἐν ἀκρο-

σθῶσι. Κραυγὴ νικήσασα καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων πίτυων, καὶ τοῦ ὀρητικῶς ῥέοντος ποταμοῦ τὸν βόμβον, καὶ τῆς πυρᾶς τὸ θρομβῶδες σπινθηροβόλημα κραυγὴ ὄξεια καὶ θρηνώδης ἠκούσθη, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα πρὸς ὅ,τι εἶχεν ἤδη πρότερον ἀκουσθῆ ἐν τῷ χωρίῳ. Αἱ πίτυς ἐπαυσαν στεναζούσαι, ὁ ποταμὸς ἐπαυσε βομβῶν καὶ ἡ πυρὰ σπινθηροβόλουσα· καὶ ἡ φύσις ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐσιώπησεν ἵνα καὶ αὐτὴ ἀκροασθῆ.

Ὅλον τὸ χωρίον ὡς εἰς ἄνθρωπος ἀνέστη παρρηθὺς. Προέτεινάν τινες νὰ βάλωσι πῦρ εἰς κιθώτιον πυρίτιδος, ἀλλ' ὅμως ἄλλοι τινὲς παρετήρησαν ὅτι δὲν τὸ συνεχώρει ἡ κατάστασις τῆς λεγοῦς, τούτου δ' ἕνεκα ἐθεώρησαν ἐπαρκῆς νὰ κενώσωσι ὀλίγα τινὰ πολύκανα. Ἀλλὰ ἐπ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοσχέδιος μαιευτῆς δὲν ἐξεπλήρωσε καλῶς τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ὑπόργημα, εἴτε δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἡ Χερῶκη Σάλη ἀπέθνησκεν. Ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἀνέβη, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἀπόκρημον ἀτραπὸν τὴν πρὸς τοὺς ἀστέρας ἀγρούσαν καὶ μετ' αὐτὸν ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ Βρυχωμένου χωρίου ἡ ἀγαρτία του, τὸ αἰσχὸς του.

Οὐδεὶς ἐμερίμησε πλέον περὶ τῆς θανούσης μητρὸς, πάντες ἠρώτων περὶ τοῦ τεχθέντος. «Θά ζήσῃ τὸ μωρόν;» ἠρώτων τὸν Στούμπην.

Τοῦ δὲ Στούμπη ἡ ἀπάντησις ἐξέφραζεν ἀμφιβολίαν. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὅμως τὸ μόνον ἔτι μετὰ τὸν θάνατον τῆς Χερῶκης Σάλης ὑπολειπούμενον θῆλυ ἐν τῷ χωρίῳ, ἦτο θῆλυα ὄνος καὶ αὐτὴ πρό τινων ἡμερῶν ἐλευθερωθεῖσα. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ προσληρθῆ ὡς τροφός.

Μία ὅλη ὥρα ἐδαπανήθη εἰς συζητήσεις καὶ μετὰ ταῦτα ἀνοίγεται ἡ θύρα τῆς καλύθης καὶ τὸ πλῆθος μετ' ἀγωνίας παρελαύνει πρὸ τινος χαμηλῆς σκιδῶς ἐφ' ἧς ἔκειτο ἐκτάθην τὸ πτώμα τῆς ἀτυχοῦς νεκρᾶς, κεκαλυμμένον ὅλον ὑπὸ σκεπάσματος ὅπερ τόσον εἶχε πιεσθῆ ἐπὶ τοῦ σώματος ὥστε διεφάνετο καθαρῶς τὸ σχῆμα αὐτοῦ ὅλον μετὰ τῶν ἐξεχόντων καὶ εἰσεχόντων αὐτοῦ μερῶν. Παρὰ τὴν νεκρὰν ἦτο ξύλινον τραπέζιον ἐφ' οὗ ἔκειτο μικρὴν κιθώτιον ξύλινον περιτετυλιγμένον ἐντὸς φλανέλλας ἐρυθροῦ ζωπροῦ χρώματος. Παρὰ τὴν κοιτίδα ἐφαίνετο πῖλος ἀντεστραμμένος οὐ τὴν χρῆσιν εὐθὺς μανθάνομεν.

«Κύριοι, εἶπεν ὁ Στούμπης μετ' ἐπιστημότητος καὶ ἀξιοματικῶς, κύριοι, λάβετε τὴν κηλοσύνην νὰ ἐμῆθη ἀπὸ τὴν ἠμπροσινὴν θύραν καὶ νὰ βγῆτε ἀπὸ τὴν πῖσινὴν. Καὶ ὅταν θὰ περάσετε ἀπ' ἐμὲ πρὸς ἀπ' τὸ τραπέζι ὅσοι ἀγαπᾶτε ρίξτε ὅ,τι προαιρεῖσθε συνδρομὴν διὰ τὴν δρακούλαν.

Ὁ πρῶτος εἰσελθὼν ἐφόρει τὸν πῖλόν του, ἰδὼν δὲ περὶ αὐτοῦ ἀπεκαλύφθη καὶ χωρὶς νὰ αἰσθανθῆ ἔδωκε τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τοὺς λοιπούς. Ἐν ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις εἶνε κολ-

λητικαὶ καὶ αἱ καλαὶ πράξεις καὶ αἱ κακαὶ καθ' ὅσον δὲ ἐξετελεῖτο ἡ παρέλασις ἠκούοντο ἐπιεικρίσεις παντοῖαι ἀποτεινόμεναι ἐμμέσως πρὸς τὸν Στούμπην ἢ μάλλον εἰς τὸ θεᾶμά του:

- «Αὐτὸ δὲ εἶνε!
- Μπᾶ, μιὰ σταλιά!
- Μωρ' εἶδες ἐκεῖ χρώμα!
- Τὸ ζάρωμα! εἶνε σὺν πιστολάκι, οὔτε μεγαλειότερο οὔτε μικρότερο.

Τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνεισφορᾶς εἶνε χαρακτηριστικώτατον καὶ ἀξίον μνείας. Ἀκούσατε—ἀργυρὰ καπνοθήκη, ναυτικὸν πολύκανον ἐπάργυρον, τεμάχιον χρυσοῦ, θαυμασίον γυναικεῖον μακτῆλιον κεντητὸν (δῶρα τοῦ χαρτοπαίκτη τοῦ Ὁαχούρη), πόρπη ἀδαμαντίνη, ἀδαμαντίνον δακτυλίδιον, σφενδόνη, Ἀγία Γραφή (οὐδεὶς δὲ ἠδυνήθη νὰ ἀνακαλύψῃ ἐκ τίνος θυλακίου ἐξήλθεν αὐτή), ἀργυροῦς περνεριστήρ, κοχλιαρίον ἀργυροῦν τοῦ καφέ (ἀλλὰ τὰ ἐπ' αὐτοῦ κεκραγμένα ἀρκτικά γράμματα δὲν ἦσαν, καὶ τὸ λέγω μετὰ λύπης, δὲν ἦσαν τὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ δωρητοῦ), χειρουργικὸν ψαλλίδιον, νυστέριον, τραπέζικόν γραμματίον πέντε λιρῶν στερλινῶν, προσέτι δὲ καὶ ποσὸν διακοσίων δολλαρίων εἰς διάφορα ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ νομίσματα.

Καθ' ὅλην δὲ ταύτην τὴν τελετὴν ὁ Στούμπης ἐσιώπα ἀκίνητος ὡς ἡ πρὸς τῆριστερὰ αὐτοῦ κειμένη νεκρὰ, καὶ σοβαρὸς ὡς ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ νεογέννητος.

Ἀλλὰ συμβᾶν τι ἀπρόοπτον ἐτάραξε τὴν μονοτονίαν τῆς περιέργου ταύτης παρελάσεως. Ἐν ᾧ ὁ Κέντουκος μετὰ περιεργίας ἔκυπτεν εἰς τὴν κοιτίδα καὶ παρετήρει, τὸ νεογνὸν αἰφνης στραφὲν ἤρπασε διὰ τοῦ μικροῦ τοῦ στόματος τὸν δάκτυλον τοῦ Κεντούκου καὶ τὸν ἐσφιγξε. Ὁ Κέντουκος τὰ ἔχασε πρὸς στιγμὴν καὶ ἐρύθημα ἐλαφρὸν προσεπάθησε νὰ ἀνατελῆ ἐπὶ τοῦ μελαψοῦ δέρματος τῶν παρειῶν του. «Βρέ, τὸ ζάρωμα!» εἶπεν ἀνασφύρον τὸν δάκτυλον μετὰ πολλῆς τρυφερότητος καὶ προσοχῆς, καὶ ἐξῆλθε τῆς καλύθης ἔχων τὸν δάκτυλον ἀποκεχωρισμένον ἀπὸ τῶν ἄλλων δακτύλων, παρατηρῶν δὲ αὐτὸν μετὰ ἀνυσυχίας τὸν ἔδειξε πρὸς τὸν Τίπτον καὶ εἶπε:

«Κύτταξ' ἐδῶ! τὸ ζάρωμα ἐπάλαψε μὲ τὸ δάκτυλό μου!»

Περὶ ὥραν τετάρτην τὸ χωρίον ἐσκέφθη νὰ ἀναπαυθῆ. Ὅλην νύκτα εἶχον φῶς ἐν τῇ καλύθῃ ἐν ἣ ἔμειναν νὰ διανυκτερεύσωσιν ὁ Στούμπης καὶ ὁ Κέντουκος, ὅστις πρὸς ἀποζημίωσιν εἶπεν ἀφθόνως καὶ πλέον ἢ ἅπαξ διηγῆθη τὸ πάθημα τοῦ δακτύλου του, ἐπαναλαμβάνων ὡς ἐπὶ ὀδὸν τοῦ σύνθετος ἀναρῶντήματός του: «Τὸ ζάρωμα! εἶδες ἐκεῖ! ἐπάλαψε μὲ τὸ δάκτυλό μου!» Ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐπιτήδες κακολογῶν τὸ νεογνόν, ἵνα μὴ ὑποπεύσωσιν οἱ ἄλλοι ὅτι ἤσθάνετο κατ' ἐξαιρέσειν κλίειν πολλὴν πρὸς αὐτὸ καὶ συμπάθειαν.

ἔλεγε, βλέπετε, καὶ αὐτὸς τὰς ἀδυναμίας του. Καὶ ὅτε πάντες οἱ συμπολιταὶ του κατεκλίθησαν, κατέβη πρὸς τὸν ποταμὸν σύννοος καὶ συρίζων ἐπέστρεψεν ἔπειτα καὶ διελθὼν ἐξώθεν τῆς καλύβης συρίζων καὶ ὑποκρινόμενος ἀδιαφορίαν, ἔστη πρὸ ὑψηλοῦ τινος δένδρου, ἐξηκολούθησε τὴν πρὸς τὸν ποταμὸν ἐκ δευτέρου πορείαν του, καὶ φθάσας μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν καλύβην καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν. Ὁ Στούμπης ἀνοίγει, καὶ ὁ Κέντουκος ἀποβλέψας λάθρα πρὸς τὴν κοιτίδα ἐρωτᾷ:

«Αἶ, τί κάνει;»

— Καλᾶ.

— Τίποτε νέα;

— Τίποτε.

Παρήλθον στιγμαὶ τινες ἐν σιγῇ. Καὶ ὁ μὲν Στούμπης ἴστατο ἐπὶ τῆς θύρας, ὁ δὲ Κέντουκος καταφύγων πάλιν εἰς τὸν δάκτυλόν του τὸν ἀνύψωσε μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Στούμπη καὶ ἐπανελάθε:

«Ἐπάλαψε τὸ ζάρωμα μὲ τὸ δάκτυλό μου!» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε.

Τὴν ἐπιούσαν ἡ Χερῶκη Σάλη ἐκηδεύθη ἐκ τῶν ἐνότων. Καὶ ἀφ' οὗ τὸ πτωμά της ἐνεπιστεύθησαν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, συνῆλθον ἔπειτα ἐν ἀποφασίᾳ περὶ τῆς μικρᾶς ὄρνυθης, τί γὰρ τὴν κάρμου. Ὁλοφώνως δὲ καὶ πανηγυρικῶς ἐγένετο δεκτὴ ἡ περὶ υἱοθετήσεως πρότασις. Ἄλλ' ὅμως σποδρὰ συζητήσεως ἐγένετο περὶ τοῦ πῶς θὰ τὸ οἰκονομήσωσι.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι οἱ συνήθως πρῶτοι λαμβάνοντες μέρος εἰς εἰδίας καὶ φιλονομίας ἐν ἄλλαις περιστάσεσι, ἦδη οὐδ' ὄλλως μετέσχον τῆς συζητήσεως. Ὁ Τίποτον εἶχε γνώμην νὰ ἀποστείλωσι τὸ βρέφος εἰς τὸν Κόκκινον σκύλον, χωρὶν τεσσαράκοντα μιλία ἀπέχον τοῦ Βρυχωμένου χωρίου, διότι ἐκεῖ ὑπῆρχον γυναῖκες νὰ τὸ περιποιηθῶσιν. Ἄλλ' ἡ πρότασις του αὕτη ἀπερρίφθη ὁμοφώνως, διότι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔστεργον νὰ ἀποχωρισθῶσι τοῦ νεῆλδου.

— Καὶ ἔπειτα, εἶπεν ὁ Τόμ Ρύδερ, οἱ Κοκκινόσκυλοι δὲν τῶρον τίποτε νὰ μᾶς τὸ κλέψουν καὶ νὰ βάλουν ἄλλο εἰς τὸν τόπον του!

— Τότε λοιπὸν, εἶπέ τις, ἄς προσκαλέσωμεν μίαν παραμάναν ἀπὸ κανένα μέρος.

— Καὶ ποία τιμὴ γυναῖκα θὰ στέργῃ νὰ ἐλθῇ; παρενόησαν ἕτερός τις.

Καὶ οἱ πάντες συνεφώνησαν ὅτι ἡ τελευταία αὕτη παρατήρησις ἦτο λογικωτάτη.

«Καὶ ἔπειτα ἡμεῖς δὲν ἔχομε ἀνάγκην νὰ κουβαλήσωμεν ἐδῶ παλαιογυναίκες; καλὰ ποῦ μᾶς ἄδαισσε τὴ γωνιά καὶ ἡ μονακριβὴ μας, ἄς μὴν τὴν βαρύνῃ ὁ λόγος μου!»

Ὁ περὶ τῆς μακαρίτιδος Χερῶκης ὑπαινιγμὸς οὗτος, ὅσον σαλπρὸς καὶ ἀν φαίνεται, ὀφείλομεν ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἦτο τὸ πρῶτον σύμ-

πτωμα τῆς ἠθικῆς ἀναπλάσεως καὶ ἀναγεννήσεως τοῦ Βρυχωμένου χωρίου.

Ὁ Στούμπης ἤκρατο οὐδὲν λέγων, οὐδὲ ἀναμινγνόμενος εἰς τὴν συζήτησιν, ἐξ ἀδιορροσύνης βεβαίως, διότι θέμα τῆς συζητήσεως ἦτο τὸ περὶ εὐρέσεως ἀντικαταστάτου· ἀλλ' ὅτε τὸν ἤρωτήσαν ὁποῖαν τινὰ γνώμην ἔχει καὶ αὐτὸς, ἀπεκρίθη ἐπιμένων ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ Γίνη—τὸ ἦδη μνημονευθὲν ἀνωτέρω μαστοφόρον—ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν διατροφήν του νεογνοῦ. Πᾶσα ἡ ὁμήγουρις ἐπεκρότησε καὶ ομοθυμῶς καὶ ἀτυχητητῆ παρεδέχθη τὴν πρότασιν εὐροῦσα ἐν αὐτῇ οὐκ οἶδ' αὖτις τὸ πρῶτότυπον, τὸ ἀνεξάρτητον, τὸ ἡρωϊκόν. Διετήρησαν τὸν Στούμπην ἐν τῇ θέσει του καὶ ἀπεράσισαν νὰ σταίλωσι τινὰ πρὸς προμήθειαν τῶν εἰδῶν τοῦ ἱλατισμοῦ.

Ἀπροσῆλθ' ὅμως, παρετήρησεν ὁ ταμίας, ἐγγερίζων τῷ ἀπερλαμένῳ σάκκον χρυσοκόμης. Κύτταζε καλὰ! νὰ πάρῃς ἀπὸ τὰ καλλίτερα καὶ μὴ πολλὰς συμφωνίας; νὰ εἶνε κεντητὰ, μὲ δαντέλλαις, μὲ χρυσαῖα κομπάνια, ἐκατάλαβες; διάλεξε τὰ καλλίτερα καὶ μὴ ῥωτᾷς πόσο ἔχουν!

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν καὶ μάλιστα αἱ φιλόσοφοι ἀναγνώστριαι θὰ ἀπορήσωσιν ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι τὸ βρέφος ἦτο ὑγιεστατὸν καὶ εὐροστον, ἔνεκα, ἴσως, τοῦ κλίματος. Ἡ φύσις παρέλαβε τὸ μικρὸν τοῦτο τυχοδιωκτικὸν πλάσμα ἐν τῷ παμμεγέθει μαστῷ της, καὶ ἐν τῇ ἀρωματώδει ἐκείνῃ ἀτμοσφαιρῇ τῶν λόφων τῆς Στέρρας εὗρε τὸ μικρὸν τὴν τροφήν ἣς εἶχε χρειαζῆναι ἴσως δὲ καὶ τὸ γάλα τῆς ὄνου μετεβάλλετο εἰς φωσφόρον καὶ ὑδράργυρον διὰ τινος ἀδιοράτου χημικοῦ μέσου. Ἄλλ' ὁ Στούμπης ἀπέδιδε πᾶσαν τὴν τιμὴν εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν γάλα τῆς ὄνου καὶ εἰς τὰς ἰδίους αὐτοῦ φροντίδας.

«Ἐγὼ καὶ ἡ γαῖδάρα, ἔλεγε συνήθως, εἴμεθα οἱ γονεῖς τῆς δρακούλας. Κύτταζε, κομφομοῖ μου, νὰ μὴ μᾶς κάμῃς τίποτα καμμιὰ μέρα, προσέθετο ἀποστρεφόμενος πρὸς τὸ ἀβλαβὲς δεμάτιον, ὅπερ ἐκράτει ἐν ἀγκάλαις.

Καὶ ὅτε τὸ παιδίον ἐγένετο ἐνὸς μηνὸς κατέστη ἀπαραίτητος ἡ ἀνάγκη νὰ τῷ δώσωσιν ἐν ὄνομα. Μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης τὸ ὄνομαζον δρακούλαρ, τὸ μαρὸν, τὸ γίδι τοῦ Στούμπη, τὸ σκελέπουλορ, τὸ ζάρωμα ὅπερ, ὡς ἐνθυμείσθε, ἦτο τὸ ὑποκοριστικὸν καὶ θωπευτικὸν προσφώνημα τοῦ Κεντούκου. Ἄλλ' ἀπάντα ταῦτα τὰ ὀνόματα ἐθεωρήθησαν ἀόριστα καὶ ἀνεπαρκῆ καὶ καιρὸς ἦτο πλέον νὰ τὰ ἀντικαταστήσωσι διὰ τινος μονίμου. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη Ὁσχυούστου τοῦ χαρτοπαίκτη. Οἱ χαρτοπαῖχται καὶ οἱ τυχοδιωκταὶ εἶνε ἀνθρωποὶ συνήθως δεισιδαίμονες· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ νεογνοῦ τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὁ Ὁσχυούστος διεκήρυξεν ὅτι ἡ δρακούλα ἔφερε τὴν εὐτυχίαν ἢ κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτοῦ τοῦ Ὁσχυούστου ἡ δρακούλα ἦτο καλοπόδαρη

καὶ λοιπὸν ἀπεφασίσθη νὰ ὀνομασθῇ Εὐτυχία Καλοπόδαρη.

Οὕτω πως λοιπὸν ἐγένεεν ἀρχὴ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαίσθητως ἐφάνησαν τὰ εὐάρεστα τῆς προόδου ἀποτελέσματα. Τὰ πρῶτα δ' αὐτῆς συμπτώματα ἀνεφάνησαν ἐν τῇ καλύβῃ ἧτις ἐχορηγούμενη ὡς κατοικία τῆς Εὐτυχίας ἦ ὡς κοινότερον τὴν ἀπεκάλουν τῆς Καλοπόδαρης. Ἡ καλύβη ἐχρίσθη ἔσωθεν καὶ ἐξώθεν δι' ἀσβέστου, ἐστρώθη διὰ σακιδώματος, ἐκοσμήθη διὰ χαρτίνων εἰκόνων καὶ σχεδίων διαφόρων, διὰ παραπετασμάτων, καὶ τελευταῖον διὰ τῆς ἐκ βοδοξύλου κοιτίδος τὴν ὁποῖαν ἔφρον ἐπὶ τῶν νώτων ἡμιόνου ἐξ ἀποστάσεως ὀγδοήκοντα μιλίων καὶ ἧτις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Στούμπη, ἐφαντάκωσε τὰ ἄλλα ἐπιπλοῖσι ταύτην ἐξέτιμκσαν καὶ τὴν ἠσθάνοντο οἱ χρυσοσφύχοι πάντες, ὁσάκις ἤρχοντο καὶ ἡρώτων «τί κάμνει ἡ Καλοπόδαρη». Ὡστε ὁ Τάτλης ὁ διευθυντὴς τοῦ παντοπωλείου, ἀμιλλώμενος καὶ διαγωνιζόμενος τρόπον τινὰ ἐκόσμησε καὶ αὐτὸς τὸ κατάστημα του διὰ τάπητος καὶ κατόπτρου, διότι ἐκινδύνευσε νὰ γάσῃ τοὺς πελάτας του, οἵτινες προσέτριων τὴν καθαράν καὶ φιλόκαλον καλύβην τοῦ Στούμπη, ἧτις ἦτο τὸ ἐντετυχητόριον, οὕτως εἶπεν, τοῦ καλοῦ κόσμου.

Κατὰ μικρὸν δὲ πάντες οἱ κάτοικοι κατελήφθησαν ὑπὲρ σωτηρίου πρὸς τὴν καθαριότητα ἀμίλλης, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Στούμπης ὑπέβαλεν εἰς εἰδὸς τι καθάρσεως τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ τύχωσι τῆς ὑψηλῆς τιμῆς νὰ λάθωσιν ἐν ἀγκάλαις τὴν Καλοπόδαρην. Πλὴν δὲ τινῶν ἄλλων καὶ ὁ ἀτυχὴς Κέντουκος ὑπέστη τὴν ὀδυνηροτάτην δοκιμασίαν, ἀποκλεισθεὶς τοῦ προνομίου τούτου διὰ λόγους τινὰς ὑπὲρ τῆς προήσεως ὑπαγορευομένου· ἦτο δὲ ὁ Κέντουκος ἀγγεῖον μετὸν πάσης ἀχρεϊστότητος καὶ ῥυπαρίας, ἐθεώρει δὲ τὸ ἐνδυμα ὡς δευτέρον τι δέμα, ὅπερ μόνον ὅταν φθαρῇ ὀφείλει τις, ὡς ὁ ὄρις, νὰ ἀλλάσῃ. Καὶ ὅμως τοιαύτη ἐγένετο ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ ῥυπαροῦ τούτου πλάσματος, ὥστε πάντοτε μετὰ μεσημβρίαν ἤρχετο εἰς τὴν καλύβην τῆς Εὐτυχίας φορᾶν λευκότερον ὡς ἡ χιτῶν γιτώνων καὶ τὸ πρόσωπον ἔχων εἰληθὸν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἐπαυσιλημμένων πλύσεων καὶ λουτροκαπανισμάτων.

Βαθμηδὸν δὲ ἐξέλιπον ὡσαύτως πάντα τὰ ἀτοπήματα ἅτινα διετάρασσον πρὶν τὴν κοινὴν ἡσυχίαν καὶ προσέβαλλον τοὺς νόμους τοὺς τε κοινωνικοὺς καὶ τοὺς ἠθικοὺς. Ὁ Στούμπης ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς οἰανδήποτε ἀνά τὰς ὁδοὺς ἀναφώνησιν καὶ δὲν ἠκούοντο πλέον αἱ βλασφημίας καὶ αἱ ὕβρεις, αἵτινες ἔως τότε ἦσαν ἡ τροφή καὶ ἡ μόνη ἀναψυχὴ καὶ διασκεδάσις τῶν κατοίκων καὶ οἱ ὄρωγοι καὶ βρυχηθμοὶ εἰς οὗς τὸ χωρίον ὄφειλε καὶ τὸ ὄνομα του, Βρυχωμένου χω-

ρίον. Πάντες δὲ συνδιελέγοντο χαμηλῆ τῇ φωνῇ ἀθορύβως καπνίζοντες.

Πρὸς δὲ τούτοις καθιερώθη καὶ ἡ χρῆσις τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, θεωρηθεῖσα ὡς μέσον καταπραυντικόν· κατέστη δημοτικὸν καὶ ἐκινεώθη ὡς ναυάρισμα τῆς Καλοπόδαρης, ἰδίως δὲ ἄσμά τι, ὅπερ ἔλεγεν ὁ Τζᾶκ, λιποτάκτης τοῦ ναυτικοῦ τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος ἐκ τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ἀγγλικῶν ἀποικιῶν, ἄσμα θρηνητικόν, ἐν ᾧ περιεγράφοντο καὶ ἐξυμνοῦντο τὰ κατορθώματα πολεμικοῦ τινος πλοίου. Ἐπρεπε δὲ νὰ βλέπετε, ἀναγνώστριαι μου, τὸν Τζᾶκ ἔχοντα ἐν ἀγκάλαις τὴν Καλοπόδαρην καὶ ἀνακοινοῦντα αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ νάπακιν, μιμούμενον οὕτω τὴν κίνησιν τοῦ πλοίου, καὶ ἔχοντα τὸ μοιρολόγιόν του. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ ναυάρισμα ἀποτελούμενον ἐκ στροφῶν ἐνενηκοντα, ἐξ ὧν οὐδὲ κἄν μίαν ἐνόει ὁ Τζᾶκ νὰ παραλίπη, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπενεργῇ δραστηρίως, καὶ ἡ Καλοπόδαρη ἀπεκοιμάτο. Πέριξ δὲ αὐτῆς ἐκάθητο ὑπὸ τὰ δένδρα οἱ χρυσοσφύχοι ἔχοντες εἰς τὸ στόμα τὴν καπνοσύριγγά των καὶ ἀκροάμενοι μετὰ συγκινήσεως τὸ μελωδικὸν ἄσμα.

«Τί λαμπρά! τί οὐράνια! τί θεῖα ζωὴ τοῦ τὴν περνούμε!» ἔλεγον ἐπανειλημμένως οἱ ὀπωσοῦν ἐξημερωθέντες καὶ ἐξυγνευσθέντες οὗτοι δραπέται τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ὅλον τὸ ἔαρ οἱ κάτοικοι παρελάμβανον τὴν Εὐτυχίαν εἰς τὸν τόπον ἐνθα εἰργάζοντο ἀναζητοῦντες τὸν χρυσόν. Ἐνῶ δὲ οἱ πάντες κατεγίνοντο εἰς τὸ ἔργον των, ἐκείνη ἀνεπαύετο ἐπὶ στοιβάδος ἐκ κλάδων πεύκης. Κατ' ὀλίγον ἐκόσμησαν τὴν πρόχειρον ταύτην κοιτίδα καὶ ὁ μὲν ἐκόμιζε κλάδον τινὰ εὐώδη, ὁ δὲ σπῶρον ἀνθέων, ποικίλων τὸ τε χρῶμα καὶ τὴν εὐωδίαν. Καὶ οὕτω πως διετέθη ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀδιαφόρων τούτων ἀνθρώπων τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ καὶ μετὰ χαρᾶς ἦδη ἔθλεπον καὶ περιποιούοντο τὰ πράγματα ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔως τότε κατεπάτουν καὶ περιεφρόνον. Τοῦ λοιποῦ λίθος τις κομψοῦ σχήματος, τεμάχιον βράχου καλοῦ χρώματος, χάλιξ ὑπὸ τοῦ χειμάρρου λιθὸς καὶ στιλπνός, τὰ πάντα εἶχον ἡδὴ ἄξιαν τινὰ καὶ ἀπετίθεντο κατὰ μέρος διὰ τὴν Καλοπόδαρην. Καὶ τί κομψὸν πρᾶγμα καὶ εὐμορφον δὲν ὑπῆρχεν ἐν τοῖς πέριξ λόφοις, τὸ ὅποῖον νὰ μὴ ἔχῃ ὡς παιγνίδιον ἢ Καλοπόδαρη! Καὶ ἐλπίζομεν ὅτι βεβαίως θὰ ἦτο καπνοχαριστικὴν, καίτοι τὸ ἀπλανές αὐτῆς βλέμμα καὶ ἡ πολλὴ σοβαρότης, σπουδαίως ἀνησύχουν τὸν Στούμπην, ἀμυχανοῦντα πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἡσυχον ταύτην κατάστασιν τῆς Εὐτυχίας. Τόσον ἦτο ἡσυχος, ὥστε διεκροῦνται ὅτι ἡμέραν τινὰ ἔπεσον ἀπὸ τῆς κλίνας της κάτω εἰς τὴν μαλακὴν γλῶσσαν καὶ ἔχουσα τὴν κεφαλὴν κάτω καὶ τοὺς πόδας ἄνω ἔμεινεν ἐν τῇ στάσει ταύτῃ πέντε τοῦλάχιστον λεπτά τῆς ὥρας χω-

ρίς να χάση την Ισοροπίαν, και χωρίς να κλαύση.

Και άλλα δε πολλά θαυμασία διηγούντο περί της μικράς. Ημέραν τινά ο Κέντουκος έλθων ένθουσιών και άσθμαίνων επανελάμβανε.

«Να, μα τόν Θεόν, τὸ εἶδα μετὰ τὰ μάτια μου. Τὴν εἶδα τὴν Καλοπόδαρην καὶ κοντὰ τῆς ἕνα γερανὰ ἔς τὰ γόνυτά της καὶ ἐμιλοῦσαν καὶ ἀγγίζε τὸ στόμα τους καὶ μου ἐφάνηκαν σὰν δύο ἀγγελολούδια. Να, μα τόν Θεόν! Τί ὄρατα!»

Και ὄντως χάριν τῆς Εὐτυχίας ἐκελάδουν τὰ πτηνά, ἐσκήρτων οἱ σκίουροι, ἤνοιγον τὰ ἄνθη. Ἡ φύσις ἦτο ἡ τροφὴ καὶ ἡ σύντροφος τῶν παιγνιδίων τῆς μικράς. Αὐτὴ ἐστελλε διὰ μέσου τῶν φύλλων ἀκτίνας φωτὸς ζωογονοῦσας τὸ βρέφος, αὐτὴ ἐστελλε πρὸς αὐτὸ αὔρας εὐώδεις δάφνης καὶ πεύκης. Τὰ γιγαντιαία ῥοδόδενδρα ἐνευον φιλικῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν προστατευομένην αὐτῶν, καὶ τὰ χρυσᾶ ἔντομα ἐδόμειον ἵνα τὴν ἀποκοιμίσωσι.

Τὸ θέρος ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν κατοίκων τοῦ Βρυχωμένου χωρίου. Αἱ ἐργασίαι τῶν εὐωδούντων, τὰ κέρδη τῶν ἐπολλαπλασιαζόντων, καὶ πῶς ὄχι, ἀφ' οὗ εἶχον ἐν μέσῳ αὐτῶν τὴν Εὐτυχίαν, τὴν Καλοπόδαρην; Προνοοῦντες δὲ περὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὀρίων τῶν καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ χωρίου ἠγόρασαν πλείστας γαίας ἐκ τῶν πέριξ καὶ τὸ περιτείχισαν. Ὁ δὲ ταχυδρόμος ὅστις ἦτο τὸν τρόπον τινά τὸ ἐνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, ἐδιηγείτο θαυμάσια πράγματα. «Ἐχουν, ἔλεγεν, ἕνα δρόμον εὐμορφον καὶ καθαρὸν, εἶνε στολισμένα μετὰ λουλούδια ὅλα τὰ παράθυρά των καὶ πλύνονται οἱ ἄνθρωποι δύο φορὰς τὴν ἡμέραν ὅλα των εἶνε καλά, ἀλλὰ μόνον δὲν θέλουν νὰ ἰδοῦν ἔς τὰ μάτια των ξένον ἄνθρωπον καὶ τὸ χειρότερον, προσκυνοῦν ἐν' ἀγριοκόριττον».

Ἡ Εὐτυχία ὁσημέραι αὐξάνουσα ἔφερε τὸν πόθον ἄλλων νέων βελτιώσεων. Ἀπεφασίσθη νὰ κτίσῃσι τὸ προσεχὲς ἕκαστον ξενοδοχεῖον καὶ νὰ προσκαλέσωσιν ἐξ ἄλλης τινὸς χώρας δύο ἢ τρεῖς καλὰς καὶ χρηστοῦθαις οἰκογενεῖας, χάριν τῆς Εὐτυχίας, διότι ἐφρόνουν ὅτι θὰ εἶνε καλλίτερα ἐὰν ἀναστρέφεται μετὰ γυναικῶν. Τοσαύτη ἦτο, ὡς βλέπετε, ἡ στοργὴ ἢ ἡσθάνοντο οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι πρὸς τὴν θετὴν θυγατέρα των ἀφ' οὗ συγκατένευσαν νὰ υποχωρήσωσι καὶ νὰ ἀφήσωσι νὰ κοιμηθῇ ἡ γνῶμη ἢ εἶχον, ὅτι δὴλα δὴ τὸ γυναικεῖον φύλον εἶνε ἐλαχίστης ἀξίας καὶ ἐν γένει ὅλως διόλου ἀχρηστον. Καὶ ναὶ μὲν εὐρέθησάν τινες ἐναντίῳ τῆς προτάσεως περὶ προσκλήσεως ξένων γυναικῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὅμως τὸ σχέδιον τοῦτο ἐμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ μετὰ τρεῖς τοῦλάχιστον μῆνας, ἡ μειοψηφία ὑπεχώρησεν ἐλπίζουσα ὅτι πιθανὸν νὰ ἐπέλθῃ ἀπρόοπτόν τι κώλυμα. Καὶ τῷ ὄντι τὸ κώλυμα ἐπέλθε καὶ πολὺ ταχέως.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1854 οὐδόλως θὰ λησμονή-

σωσιν οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων. Ἡ χιὼν ἐκάλυπτε διὰ τοῦ πυκνοῦ χιτῶνός της τὰ ὄρη, πᾶς ῥύαξ μετεβλήθη εἰς ποταμὸν, πᾶς ποταμὸς εἰς λίμνην, αἱ φάραγγες εἰς χειμάρρους θορυβῶδεις καταχεομένους εἰς τὰς κλιτύας τῶν λόφων καὶ πληροῦντας τὴν πεδιάδα δένδρων ἐκρίζωμένων καὶ παντοίων συντριμμάτων. Τὸ πλησίον χωρίον, ὁ Κοκκινόσκυλος δις κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ τὴν αὐτὴν ἀποφράδα νύκτα ὁ παρὰ τὸ Βρυχωμένον χωρίον ποταμὸς ἐκχειλίσας αἴφνης ἐσάρωσεν ὅλην τὴν τριγωνικὴν κοιλάδα.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀταξίας καὶ ταραχῆς ἦν ἐξήγειρεν ἡ τῶν ὑδάτων ἀκατάσχετος ὄρμη, ὁ τριγῶνος τῶν θαυομένων δένδρων, τὰ σκότῃ ἄτινα ἐχύνοντο μετὰ τῶν κυμάτων ὡς πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐξαισιῶν ἐκείνων ἀγροικιῶν, ἐν τῷ μέσῳ λοιπὸν τῆς συμφορᾶς ἐκείνης κατέστη δύσκολον νὰ συναθροισθῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἱ κάτοικοι πρὸς κοινὴν σωτηρίαν.

Καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ἡ ἡλὸς ἡ καλύβη τοῦ Στούμπη κειμένη παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ δὲν ἐφαίνετο πλέον, εἶχεν ἤδη παρασυρθῆ ὑπὸ τῶν βρυμάτων. Ἀπωτέρω ἀνευρέθη μὲν τὸ πτώμα τοῦ ἀτυχοῦς κτήτορος τῆς καλύβης, ἀλλὰ τὸ καμάρη, ἡ ἐλπίς, ἡ χαρὰ, ἡ Εὐτυχία τοῦ χωρίου δὲν ἀνευρέθη. Πάντες δὲ ὅσοι ἀπῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν της ἐπανήρχοντο ἤδη τεθλιμμένοι καὶ ἀπαραμύθητοι, ὅτε αἴφνης ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ καλοῦσαι αὐτούς.

Πλοιάριον τι ἀνέπλεε τὸν ποταμὸν φέρον ἄνδρα ἡμίθανῆ μετὰ μικροῦ παιδίου, ὃν ἀνεῦρε καὶ περισυνήγαγε δύο μίλια μακρὰν τοῦ χωρίου. Οἱ φωτῆρες λεμβοῦχοι ἠρώτησαν ἐὰν αἱ δύο αὐταὶ ψυχαὶ εἶνε ἐκ τούτου τοῦ χωρίου, οἱ δὲ προσδραμόντες κάτοικοι ἀνεγνώρισαν τὸν Κέντουκον δεινῶς τετραυματισμένον καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλου, κρατοῦντα ὅμως σφιγντὰ ἐν ἀγκάλας τὴν Εὐτυχίαν τοῦ χωρίου.

Τὸ παιδίον ἦτο ψυχρὸν καὶ ὁ σφυγμὸς του εἶχε σταθῆ.

«Ἐἶνε πεθαρμένον, εἶπέ τις τῶν παριστώτων.

— Πεθαρμένον! ἔτραύλισεν ὁ Κέντουκος ἀνοίξας πρὸς σιγμὴν τοὺς ἐσθισμένους ὀφθαλμούς του.

— Ναί, ἀνδραῖέ μου, πεθαρμένο εἶνε, μα καὶ σὺ δὲν πᾶς πίσω.

Μειδιάμα ἐφώτισε τὸ δῦον βλέμμα τοῦ ἐκπνέοντος Κεντούκου.

«Πεθαίνω... με παίρνει μαζί της, καὶ ἴπτε ἔς τοὺς συντρόφους πῶς ἡ Εὐτυχία εἶνε δική μου τώρα!»

Καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ προσθέσῃ ἄλλο τι, τὸν παρέσυρε μετὰ τοῦ πολυτίμου φορτίου του τὸ σκισρὸν τοῦ ποταμοῦ ῥεῦμα τὸ ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν ἀγῶνα Ὡκεανὸν καταφερόμενον! γ*

Ἐλευθέριος ἀνδρὸς ἴδιον τὴν ἀλήθειαν λέγειν.

ΠΕΡΙ ΝΑΡΘΗΚΟΣ

(*Ferula communis* L.).

Ἡ νάρθηξ ἐκ τῆς τάξεως τῶν Σκιαδοφόρων, ὑπάγεται εἰς τὰ κοινοβιοῦντα φυτὰ, διότι οὐδέποτε φύεται μεμονωμένως, ἀλλὰ πάντοτε σχηματίζων βυάδας μικρὰς, ἢ μεγάλας ἐν ἱκανῷ ἀριθμῷ ἀτόμων· ἐπιζῆται ἐπιθαλάσσια μέρη, ἰδίως ὅμως ἀκρωτήρια, χερσονήσους καὶ νήσους. Ἐν Ἀττικῇ φύεται ἀφθόνως ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸν Πειραιᾶ χερσονησιδίου Μουνυχίας καὶ ἐπὶ τῶν νησιδίων Ράρτη, παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, ἀλλὰ πολὺ συχνότερον ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἰδίως ἐπὶ τῆς Ἀμοργοῦ καὶ Κρήτης. Ὁ νάρθηξ ἀνήκει εἰς τὴν γλωβίδα τῶν περὶ τὴν μεσόγειον χωρῶν, εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ, τῇ νοτίῳ Ἰσπανίᾳ, τῇ Πορτογαλίᾳ, βορείῳ Ἀφρικῇ καὶ μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ ρίζα τοῦ νάρθηκος εἶνε πολυετής, λίαν δὲ πρωίμως (τὸ βραδύτερον κατὰ Φεβρουάριον μεσοῦντα) ἀναπτύσσεται ἐκ τοῦ ἱκανῶς ὀγκώδους ριζώματος μεγάλη δέσμη μεγάλων καὶ λεπτῶς διαμειρισμένων φύλλων, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ ἀνθοφόρον στέλεχος μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ἡ ὀλικὴ ἀνάπτυξις τοῦ νάρθηκος περατοῦται ἤδη κατὰ Ἀπρίλιον μεσοῦντα, καὶ τότε ἤδη ἀνοίγουσι τὰ χρυσοκίτρινα ἄνθη ἐν τοῖς πολυαριθμοῖς σκιαδίῳ. Εἶνε δὲ ταῦτα τὸ συνεντευκτικόν καὶ ἡ παλαιότερα ἀπειραριθμῶν ἐντόμων, μάλιστα διπτέρων, μικρῶν ὑμενοπτέρων καὶ κολεοπτέρων, (λ.χ. εἰδῶν *Cistela*, *Meligethes*, *Dasytes*, μικρῶν μακροκέρων κλ.), ἄτινα συνάγονται ἀφθόνως, ἵνα συντελέτωσι καὶ ἐπιταχύνωσι τὸ ἔργον τῆς γονιμοποιήσεως, διότι ὁ χρόνος τῆς ἀνθήσεως εἶνε λίαν βραχὺς καὶ διαρκεῖ τὸ πολὺ 15 ἡμέρας· ταχέως ἐξογκοῦνται αἱ ὠθηκαὶ καὶ μέχρι μεσοῦντος Μαΐου ἡ ἀρχομένου Ἰουνίου ὠριμάζουσιν οἱ καρποί. Ἐν τῷ μεταξὺ ἄρχονται νὰ μαραίνωνται τὰ φύλλα διαρκούσης τῆς ἀπανθήσεως, καὶ μετ' ὀλίγον ξεραίνονται· ἀφ' οὗ δὲ ὠριμάσωνσιν οἱ καρποί, ξεραίνονται ταχέως καὶ τὰ στελέχη. Ταῦτα δὲ γίνονται ταχέως μετὰ ταῦτα λεία τῶν σποδρῶς πνεύστων ἐντασίαν (μελτέμια), οἷτινες ἐκρίζουσι καὶ συμπαρασύρουν αὐτὰ οὕτως, ὥστε ἐν τῷ τέλει τοῦ θέρους ἔχει ἐξαιρεθῆ πᾶν ἔγχος τῆς γιγαντιαίας ταύτης βλαστήσεως. Καὶ πράγματι εἶνε αὕτη ἐκ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων φαινομένων ἐν τῷ φυτικῷ κόσμῳ, διότι τὰ ἀνθοφόρα στελέχη αὐξάνονται, ἢ οὕτως εἰπεῖν ἐξορμῶσιν ἐν βραχεῖ διαστήματι δύο μόλις μῆνων εἰς ὕψος 3 — 4 μ. καὶ ἔχουσιν ἐν τῇ βᾶσει αὐτῶν διάμετρον 8 — 12 ἑκατοστομέτρων. Ὁ νάρθηξ εἶνε ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὸν χρόνον τῆς πλῆρους ἀναπτύξεως αὐτοῦ μεγαλοπρεπέως καὶ ἔκτοστος φυτικῆ μορφῆς, τὰ δὲ ἀνθούντα φυτὰ ἐμποιοῦσι λίαν μαγευτικὴν καὶ ἐπιβάλλουσαν ἐντύπωσιν διὰ τῆς πολυελαειοειδοῦς διακλαδώσεως αὐτῶν, κατ' ἐξοχὴν ὅταν φύονται κατ' ὁμά-

δας ἐπὶ λόφου τινὸς ἢ ἀκρωτηρίου καὶ παρατηρούμενα μακρόθεν ἔχουσιν ὡς βάθος τὴν κυανομέλαιναν θάλασσαν ἢ τὸν ὁμοίως κυανοῦν νότιον οὐρανόν. Ἔνα συλλάβητης ἐνοιῶν τῶν κολλοσιαίων διαστημάτων τοῦ φυτοῦ ἡμῶν, ἀνακινούμεν ἐν ταῦθα τὰ μέτρα τὰ ληφθέντα ἐξ ἀνθοφόρου στελέχους, ἄπερ φυλάσσεται ἐν τῷ φυτολογικῷ μουσεῖῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀνήκει εἰς τὰ μεγαλειότερα οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὰ μέγιστα δείγματα.

Τὸ ὅλον ὕψος τοῦ στελέχους τούτου εἶνε 3,10 μ.

Ἐκ τούτων ὑπάγονται εἰς τὸ κάτω με-

	σογόνιον	0,26 μ.
εἰς τὸ δεύτερον	»	0,42 μ.
εἰς τὸ τρίτον καὶ μακρότατον	»	0,44 μ.
εἰς τὸ τέταρτον	»	0,38 μ.
εἰς τὸ πέμπτον	»	0,23 μ.
εἰς τὴν κυρίως ἀνοθεσίαν		1,37 μ.

Ἡ περιφέρεια τοῦ μίσχου ἐν τῷ κατωτέρῳ καὶ μεγαλειτέρῳ μεσογόνιῳ μετρηθεῖσα εἶνε 0,21 μ., κατὰ δὲ τὸ πέμπτον μεσογόνιον εἶνε 0,15 μ. Τὸ στέλεχος φέρει 18 κλάδους σχεδὸν ἰσομήεις, ὧν οἱ κατώτεροι εἶνε οἱ σχετικῶς μακρότεροι, ἢτοι 0,50 μ.· τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐκφύονται κατ' ἐναλλαγὴν ἐκ τῶν μασχαλῶν τῶν φύλλων τῶν ἀνωτάτων μεσογόνιων καὶ οἱ λοιποὶ 15 ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν ἀνοθεσίαν, ἣτις σχηματίζεται δίκην ἀνθήκης, καὶ εἶνε συχνάκις τὸσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε ἐνίοτε ἀποτελοῦσι σπονδύλους. Ἐκαστος πρωτεύων κλάδος φέρει 4 — 7 κατὰ τὸ πλείστον ὅμως 5 σκιαδάς οὕτως, ὥστε ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν σκιαδῶν ἐφθάνει ἐν τῷ δείγματι ἡμῶν εἰς 30 περίπου. Αἱ μέγισται σκιαδες (εἶνε δὲ αὐταὶ αἱ μεσαιαὶ ἢ ἐπάκριοι σκιαδες ἐκάστου κλάδου) ἔχουσι πλάτος 0,25 μ. καὶ ὕψος 0,10. Ἐκάστη δὲ σκιας φέρει 25 — 40 σκιαδία, καὶ τούτων ἕκαστον 12 — 24 ἄνθη. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν ἐπὶ ἐκάστου σκιαδίου κατὰ μέσον ὄρον 15 ἄνθη καὶ ἐπὶ ἐκάστης σκιαδος μόνον 35 σκιαδία, ἔχομεν διὰ τὸν ἡμέτερον νάρθηκα τὸν σημαντικὸν ἀριθμὸν 2,700 σκιαδίων μετὰ 40,500 ἄνθων· ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος εἶνε βεβαίως κατώτερος τῆς πραγματικότητος, δυνάμεθα μετ' ἀσφαλείας νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶσι νάρθηκες μετὰ 50 — 60 χιλιάδ. ἀνθῶν.

Τὸ στέλεχος τοῦ νάρθηκος εἶνε πλῆρες πυκνῆς λευκῆς ἐντεριώνης, καὶ ἐπειδὴ ὁ φλοιὸς καὶ τὸ ξυλωδες σῶμα εἶσι λίαν πυκνά καὶ στερεά, τὸ στέλεχος εἶνε ἐν ξηρᾷ καταστάσει μ' ὅλην τὴν ἐλαφρότητά του σχετικῶς λίαν ἀνθεκτικόν. Ὁ ὅλον τὸ ἄνω περιγραφεὲν στέλεχος τοῦ ἀθηναϊκοῦ Μουσείου ἔλακει βάρος μόνον 2,018 χιλιογράμμων. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ριζώμα τοῦ νάρθηκος δὲν φέρει κατὰ πᾶν ἔτος ἀνθοφόρον στέλεχος καὶ καρποῦς, ἀλλὰ μόνον κατὰ πᾶν 2ον ἢ 3ον ἔτος, ὡς παρατηρήσαμεν τοῦτο ἐν Μουνυχίᾳ καὶ ἐν καλλιερημένους φυτοῖς. Ἴσως εἶνε τοῦτο γενικώτερον, ἀλλὰ ἐλλείπουσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δι-

δόμεινα ἐξ ἄλλων μερῶν. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι καὶ εἰς τὸν νάρθηκα ἐπικρατεῖ περιοδικότης τις, ὡς εἰς διάφορα ἄλλα φυτὰ τῆς γλωσίδος ἡμῶν, ὡς π. χ. εἰς τὴν ἐλάτην (*Abies Apollinis*), εἰς τὴν ἐλαίαν (*Olea europaea*) κτλ. Ἐν τῇ ἐλαίᾳ εἶνε γενικὸς κανὼν, ὥστε κατ'ἐναλλαγὴν νὰ φέρῃ τὸ ἐπιπέδον καρπῶν ἀφθόνους (ἢ καλῆ χροιά) καὶ τὸ ἐπιπέδον ὀλίγους μόνον ἢ παντελῶς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον τὸν νάρθηκα καλῶς, καὶ μνημονεύουσιν αὐτοῦ πλεονάκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν. Ὁ Θεόφραστος τὸν περιγράφει λίαν ἀκριβῶς καὶ κατ'ἐξαιρέσειν διὰ μακρῶν (Φυτ. ἱστ. VI, 2, 7—8). Τὸν παραβάλλει πρὸς τούτους πρὸς ἄλλα φυτὰ καὶ οὕτω χρησιμεύει αὐτῶ ὡς τύπος ἰδίας μορφῆς φυτοῦ, ἅτινα νάρθηκάδῃ καλεῖ, καὶ εἰς ἃ ὑπάγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ μεγαλειότερα σκιαδοφόρα, ἅτινα εἰσὶ τὰ ἐξῆς: Μάραθρον (*Foeniculum officinale* All.), Ἴππομάραθρον (*Hippomarathrum cristatum*), Ναρθηκία (*Ferulago nodosa* L.), Μυοφόρον (ἀμφίβολον σκιαδοφόρον), Ἄνηθρον (*Anethum graveolens* L.), Σίλφιον (*Thapsia sylphium* Viv?), Μυχύδασις (*Athamantia densa* Boiss. et Oroph.), Θάψια (*Thapsia garganica* L.), καὶ ἤτιον ἐπιτυχῶς τὸν Πάπυρον (*Cyperus Papyrus* L.), ἕνεκα ὁμοιότητός τινος ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ στελέχους.

Κύριον δὲ τῶν σκιαδοφόρων χαρακτηριστικὸν εὐρισκεν ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν καρπῶν, καὶ τὰ ἐκάλει διὰ τοῦτο *Γυμνοσπέρματα* ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ *Ἐναγγειοσπέρματα* τὰ ἔχοντα κάψα: ὡς καρποῦς, οἷα ὁ μήκων, τὸ σήσαμον κτλ. Καὶ ἀλλαχού δὲ ἀναφέρει δις τὸ ἀνηθρον καὶ μάραθρον ὡς γυμνοσπέρματα, συγχρόνως ὁμοῦ καὶ ἄλλα τρία σκιαδοφόρα, ἧτοι τὸ κορίαντρον (*Coriandrum sativum* L.), τὸ ἀνηθρον (*Pimpinella Anisum* L.) καὶ τὸ κύμινον (*Cuminum Cyminum* L.). Οὕτω δὲ ὤριεν ὁ Θεόφραστος, λαμβάνων ὑπ'ὄψιν τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων (*Habitus*—*σχῆμα*) καὶ τὰ διάφορα γενικά γνωρίσματα τῶν φυτῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐστόχως καὶ ἄλλους φυσικοὺς τύπους φυτῶν, οἷον τὰ Μηκωνικά (*Papaveraceae*), Βελανηρά (*Cupuliferæ*), Κωνοφόρα (*Coniferæ*), Σιτηρά (*Gramineæ*), Κολοβανθῆ (*Papilionaceæ*), κτλ. [Πρόβλ. Φυσ. ἱστ. VI, 1, 4· 2, 8· 3, 1· 3, 7· IX, 9, 6]. Καὶ τὴν μεγάλην δὲ αὐξήσειν τοῦ νάρθηκος ἀναφέρει ὁ Θεόφραστος (VI, 2, 7) λέγων: «Ὁ μὲν νάρθηξ γίνεται μέγας σφόδρα» τοῦτο δὲ παρετήρησε καὶ ὁ Διοσκουρίδης, ὅστις λέγει (M. m. III, 84) *ἀνάρθηξ καυλὸν ἀναφέρει τρίπηχον πολλὰκις*.

Ἦ: γνωστὸν ὅ ὁ νάρθηξ εἶναι ὅπως δὴ ποτε σποῦδατος ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ. Ἡ ἐντεριώνη φλέγεται εὐκόλως καὶ διατελεῖ διατηροῦσα τὸ πῦρ ἐντὸς τοῦ ξηροῦ καυλοῦ· δηλ. δύναται νὰ μείνῃ τοῦτο ἐπὶ πολὺ χωρὶς νὰ καύσῃ, ἢ καταστρέψῃ τὸ ἐξωτερικὸν ξυλῶδες μέρος. Ἦ: ἐκ τού-

του ἰδιαζόντως εἶνε κατάλληλος ὁ νάρθηξ ἕνα μετενεχθῆ καὶ μεταδοθῆ δι' αὐτοῦ τὸ πῦρ. Ἦδη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Τουρνεφορτίου ἦτο γνωστὴ ἡ ἰδιότης αὕτη εἰς τοὺς ναυτικούς τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀρχιπελάγους, καὶ μετεχειρίζοντο οὗτοι τοὺς ξηροὺς καυλοὺς τοῦ νάρθηκος πρὸς ἐναυσιν πυρᾶς καὶ τοὺς συνῆγον πρὸς τὴν σκοπὸν τοῦτον. Οὕτως ἐξηγεῖται διὰ τί ὁ Προμηθεὺς, ὅταν ἔκλεψε τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ Διός, τὸ ἔφερεν ὡς δῶρον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐν κοίλῳ νάρθηκι, ὡς λέγει ὁ Ἡσίοδος:

Κρύψει δὲ πῦρ τὸ μὲν αὐτὸς εἰς παῖς Ἰαπετοῦ
ἑλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόντος
ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέρυνον.

Καὶ ὁ Λίσιχλος ἐν Προμηθεὶ στίχ. 109·

Ναρθηκοπλήρωτον δὲ θηρώμα: πυρὸς
πηγὴν κλοπαίνων...

Ἐν τῇ πραγματικότητι ὁμοῦ ἦτο ὁ Προμηθεὺς, κατὰ τὸν Διόδωρον, ὁ ἐφευρετὴς τῶν καλουμένων πυρῶν ἧτοι ξυλαρίων, καταλλήλων ἕνα διὰ προστριβῆς παραγάγῃσι πῦρ, ἢ, ἐν ἄλλαις λέξεσι, ἐδίδαξεν οὕτως τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀνάπτωσι πῦρ, νὰ τὸ διατηρῶσι καὶ νὰ τὸ μεταδίδωσι, ἢ δὲ ἐντεριώνη τοῦ νάρθηκος τῶ ἐχρησίμευσεν ὡς εἶδος ἰσκάς. Τὸ μνημονεύειν χωρίον τοῦ Διοδώρου (Διοδ. Σικ. V, 17, 2) ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἰαπετοῦ δὲ Προμηθεὺς τὸν παραδιδόμενον μὲν ὑπὸ τινῶν μυθογράφων ὅτι τὸ πῦρ κλέψας παρὰ τῶν θεῶν ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις, πρὸς ἀλήθειαν δ' εὐρετὴν τῶν πυρῶν, ἐξ ὧν ἐκκαίετο τὸ πῦρ». Ὁ δὲ Θεόφραστος (Φυτ. ἱστ. V, 9, 6—8) πραγματεύεται ἐν πλάτει τὰ διάφορα εἶδη τῶν ξυλῶν, τὰ ὅποια εἶνε κατάλληλα πρὸς παρασκευὴν πυρῶν. Καὶ πῶς δὲ τις τῆς Αἰτωλίας ἐκάλειτο Πυρηνία, διότι κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Προμηθεὺς ἐκεῖ πρῶτον ἐπάτησεν, ὅτε ἔφερε τὸ πῦρ εἰς τοῦ οὐρανοῦ (Πρόβλ. Προμ. σχόλια εἰς Ἡσίοδ. Ἐργ. καὶ Ἡμέρ.) «Κλέψας ὁ Προμηθεὺς τὸ πῦρ εἰς πόλιν ἦλθεν Αἰτωλίας ἀφ' οὗ συνέβη τὴν πόλιν κληθῆναι Πυρηνίαν». Το φυτὸν ἡμῶν ἦτο ἰσρὸν τῶ Διονύσου. Τὸ σύμβολον αὐτοῦ ὁ θύρσος οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ῥάβδος ἐκ νάρθηκος περιβεβλημένη διὰ κισσοῦ καὶ οἰνάρων, φέρουσα μόνον ἐπὶ τῆς κορυφῆς κῶνον πεύκης. Οἱ Βάκχοι ἔφερον ὁμοίως ῥάβδους νάρθηκος, ἐξ οὗ καὶ ναρθηκοφόροι ἐκαλοῦντο, ὅπερ ἦτο συνώνυμον τοῦ θυρσοφόρου (Πρόβλ. Εὐριπίδου Βάκχ. V. 113. 147. 261, κ. ε.), ἐν δὲ τινι γνωστῇ ἀρχαίᾳ παραομιλίᾳ ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: ἀναρθηκοφόροι μὲν πολλοὶ, Βάκχοι δὲ τε παῦροι» (Πλάτ. Φαίδ. 69 καὶ Ἀνθολ. P. X. 106). Ἦτο δὲ λίαν σοφὴ ἢ συνήθεια αὕτη, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ βλαφθῶσι πολὺ κατὰ τὰς ἐριδας διὰ τῶν ἐλαφρῶν ῥάβδων. Συχνάκις μετεχειρίζοντο

1. Tournef. Voy. du Lev. ed. 8° Lyon, V. 1. p. 244 «nos matelots en firent provision».

τὰς ῥάβδους τοῦ νάρθηκος οἱ γέροντες ἕνα σπυρίζονται, διότι παρῆγον αὐτοῖς ἱκανὴν ὑποστήριξιν καὶ ἦσαν ἐλαφροὶ, ὡς ἐκ τούτου δὲ κατάλληλοι διὰ τὸ ἀσθενὲς γῆρας, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ἐν τῇ χειρὶ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐρεθισμένων διὰ τοῦ πάθους ἢ ὑπὸ τοῦ γλυκεροῦ οἴνου βεβαρημένων ἦτο ἀκίνδυνον ὄπλον. Ἡ εὐκόλος μεταχειρίσις τῶν ῥάβδων τοῦ νάρθηκος καθίσταν αὐτὰς κατάλληλα ἐργαλεῖα εἰς τὰς χεῖρας τῶν παιδαγωγῶν, χρησιμεύοντα μᾶλλον ἕνα ἐκφοβίζουσι τοὺς μαθητὰς ἢ ἕνα φέρουσιν αὐτοῖς ἄλλος πραγματικῶς. «Σημειώσαι καὶ τὸ θύρσος πῶς ἐκλήθη νάρθηξ. Θύρσος μὲν γὰρ τῶ φυτῶ τῶ ἀπαλῶ ὄνομα... ὕστερον δὲ ἐκλήθησαν νάρθηκες, ὅτι ἐχρήσαντο αὐτοῖς οἱ τῶν παιδῶν ἀλειπτὰ καὶ παιδοδιδάσκαλοι πρὸς τὸ πλήττειν τοὺς νέους». (Σχολ. Εὐριπ. Ὀρ. 1461). Καὶ ὁ Ξενοφῶν δὲ περιγράφων ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ χαριέστατα τὰ γυμνάσια καὶ τοὺς ἀγῶνας, μνημονεῖται ὅτι ὁ Κύρος ὤπισσε τοὺς νεανίας διὰ ῥάβδων νάρθηκος: «Εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεισιν ἔδωκε κτλ». Ξενοφ. Κύρου παιδείας II, 3.

Ἐκ δὲ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰπποκράτους, τοῦ Νικάνδρου καὶ Διοσκουρίδου βλέπομεν, ὅτι ὁ καυλὸς, ἢ ἐντεριώνη, ἢ ῥίζα καὶ τὰ σπέρματα τοῦ νάρθηκος μεμιγμένα μετ' ἄλλων φαρμάκων ἐχρησίμευον ὡς ἰαμακτικὰ διαφόρων νόσων (ἀιμοπτυσίας καὶ ῥιναιμορροίας) καὶ ὡς ἀντιφάρμακον κατὰ τὴν δηλητηρίασιν ἐκ δῆγματος ἐχιδνῆς, ἢ ἐκ γεύσεως τοῦ κοιλίχου (*colchicum*). Τὰ φύλλα αὐτοῦ ἐτίθεντο εἰς ἄλμυρ καὶ ἐτρώγοντο, ὅπως συμβαίνει σήμερον μετὰ τὰ φύλλα τοῦ κριτάμου.

Ἐκκοιλωθέντα στελέχη τοῦ νάρθηκος ἐχρησίμευον ὡς θήκαι ἢ κυτία πρὸς διαφύλαξιν χειρογράφων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, καθὼς καὶ τὰ ἐκ φύσεως διάτρητα μεσογόνια τοῦ καλαμίου, ἅτινα χρησιμοποιοῦνται ἐτι σήμερον ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καθ' ὅμοιον τρόπον. Τοῦτο ἐξάγουμεν ἐκ χωρίου τινός τοῦ Πλουτάρχου, (Alex. M. C. VIII) ἐν ᾧ ἀναφέρεται, ὅτι ἀντίτυπόν τι τῆς Ἰλιάδος εἶχε πάντοτε μετ' ἐξουτοῦ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐντὸς θήκης νάρθηκος: ἐκτὸς τούτου λέγει ὁ Θεόφραστος ὅτι τὸν κριτικὸν δικταμνον (*Origanum Dictamnus* L.) ἐφόλαττον εἰς θήκας νάρθηκος ἢ καλάμου, ἕνα μὴ χάνῃ τὸ ἀρωματικὸν δι' ἐξατμίσεως. (Θεοφρ. Φυτ. ἱστ. IX 16, 2) «Τιθέασιν δὲ τὰς δεσμίδας τοῦ δικτάμνου ἐν νάρθηκι ἢ καλάμῳ πρὸς τὸ μὴ ἀποπνεῖν, ἀσθενέστερον γὰρ ἀποπνεῦσαν». Ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ (Φυτ. αἰτ. V, 6, 4) συνιστᾷ ὁ Θεόφραστος τὴν καλλιέργειαν διαφόρων φυτῶν κολοκυνθοειδῶν καὶ εἰς θήκας (ἐκκοιλωθέντα τμημάτια) νάρθηκος. «Παραπλήσια δὲ τούτοις καὶ τὰ περὶ τοὺς σικύους καὶ τὰς κολοκύντας γινόμενα... Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς ἀγγείοις τιθέμενοι καθάπερ ἐν νάρθηκι καὶ καλυπτῆρσιν».

Ἐξ ἀπάντων τούτων δῆλον γίνεται ὅτι ὁ νάρθηξ εἶνε πασίγνωστος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡλικίᾳ, κοινότατος καὶ δημοφιλής. Ὀλιγώτερον συμβαί-

νει τοῦτο ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις. Καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ὄνομα νάρθηξ δὲν διατηρήθη ἅπανταχοῦ, ἀλλ' ἐνιαχοῦ μόνον οὕτω ἐν Κρήτῃ καὶ τισὶ νήσοις τοῦ Ἀρχιπελάγους διατηρήθη ἱκανῶς ἀμετάβλητον, διότι καλεῖται νῦν ἀρθηκας ἢ καὶ νάρθηκας ὑπὸ τοῦ λαοῦ (ἀρθηκας καὶ νάρθηκας ἐν Κρήτῃ καὶ Ἀμοργῷ, ἀρθηκας ἐν Πάρω, νάρθηκας καὶ ἀρνακας ἐν Κρήτῃ καὶ Λέσβῳ κατὰ τὸν Dr Deffner, καὶ ἀνάρθηκας ἐν Κύπρῳ κατὰ τὸν Sibthorp). Εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα ὁμοῦ καλοῦσιν νῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ φυτὸν μαγκούτα, ὅπερ εἶνε ὄνομα γενικὸν διδόμενον εἰς διάφορα τῶν μεγαλειτέρων σκιαδοφόρων οὕτω δὲ καλεῖται ἐν Ἀττικῇ ἢ *Thapsia garganica*, L., ἐν Βιωπείᾳ τὸ κόνειον (*Conium maculatum* L.) ἐν Οἴτῃ τὸ *Chaerophyllum Heldreichii* (Boiss. et Oroph. κτλ.) Ἐκ τῶν πολλῶν χρησιμοποισίσεων τοῦ νάρθηκος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ οὐδεμία φαίνεται νῦν γνωστὴ μόνον ἐν ταῖς νήσοις Κρήτῃ καὶ Ἀμοργῷ μεταχειρίζονται ἐξ ὧν γνωρίζομεν τὰ παχύτερα μέρη τοῦ στελέχους πρὸς κατασκευὴν ἐλαφρῶν καὶ χαμηλῶν καθισμάτων, ἅτινα μεταχειρίζονται κατὰ τὰς περιστάσεις, εἴτε ἕνα καθίστανται εἴτε ὡς ὑποπόδια. Ἐν Ἀμοργῷ, ἐνθα φύεται κατὰ μέγαν ποσὴν ὁ νάρθηξ ἐν τῷ δῆμῳ Αἰγιάλης, συντίθενται τὰ καθίσματα ταῦτα πάντοτε ἰσομεγέθη ἐξ ἐννέα τεμαχίων ἐχόντων μ. κ. 0, 30 μ., στερεομένων κατὰ πρῶτον δύω ἐκ τῶν τεμαχίων ἐπὶ δύω ἰσομήκων δοκῶν ἐκ σκληροῦ ξύλου, χρησιμευσῶν ὡς βάσεων, εἴτα δὲ ἐπὶ τῶν πρῶτων δύω τιθεμένων ἐτέρων τεμαχίων σταυροειδῶς καὶ ἐπὶ τέλους ἀνώτατα πέντε ἄλλων λεπτοτέρων κατὰ τὰ αἰδοκοῖ τῆς πρώτης καὶ τρίτης θέσεως συνδέονται μετὰ δύω ἄλλων μικροτέρων καθέτων πρὸς πλεῖστον στερεότητα. Αἱ δοκοὶ συννοῦνται κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας καὶ ὁπουάλλαχοῦ εἶνε ἀνάγκη διὰ μακρῶν ξυλῶν ἡλίων. Τὰ καθίσματα ταῦτα διακρίνονται διαφερόντως διότι μετ' ὅλην τὴν ἀξιοθαύμαστον ἐλαφρότητα τῶν ἀντέχουσιν εἰς θλίψιν, καὶ οὐδέποτε προσβάλλονται ὑπὸ τῶν σκολιῶν κατὰ τὴν τῶν κατοίκων διαβεβαίωσιν. Ὁμοῖα καθίσματα εἶνε νάρθηκος εἶδεν ὁ Tournefort πρὸ 180 ἐτῶν ἐν Ἀμοργῷ καὶ τὰ περιέγραψεν ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ συγγράμματι, τὸ ὁποῖον περιεῖχε ἰθασυρὸν παρατηρήσεων περὶ τῶν νήσων τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀρχιπελάγους, αἵτινες σήμερον ἐτι μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν παρατηρήσεων τοῦ μεγάλου Γάλλου φυσιοδίφου. Ὅ, τι δὲ ἐνταῦθα περὶ τοῦ νάρθηκος συνηγάγομεν ὑπάρχει ἕνα ποτεταμειωμένον κατὰ μέγαν μέρος παρὰ τῷ Τουρνεφορτίῳ σκοπὸς ἡμῶν ἦτο κυρίως νὰ ἐξαγάγωμεν τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐκ τῆς λήθης καὶ νὰ τὰς ἐπιβεβαιώσωμεν καὶ συμπληρώσωμεν.

[Μετάρρασις: O. A. P].

Θ. Δ. ΧΕΡΑΡΑΚ.

1. Πρόβλ. Heldreich die Nutzpflanzen Griechenlands. Athen, 1862, σ. 40. Ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐν ἔτει 1846 καὶ 1870 περιηγήθη τὴν Κρήτην, εἶδεν ὁμοίωτα τοῖς περιγραφόμενοις ἐκ νάρθηκος κατασκευασμένα καθίσματα.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Διατρίβων ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐπισκέφθη τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γρονίγγης, καὶ ἰδίως τὰς ἐξοχὰς αὐτῆς, παρετήρησα δὲ ὅτι οἱ χωρικοὶ τῆς περιοχῆς ταύτης, καίτοι ἀγαπῶσι τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν ἄνεστον βίον, διετήρησαν οὐχ ἥττον τὰ ἀπλᾶ ἢ τῶν πατέρων των. Οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν, κάτοχοι ἡμίσεως ἐκατομμυρίου φράγκων, καὶ πλέον ἐτι, οὐδὲν ἀπαξιοῦσι νὰ χειρίζονται τὸ ἀροτρον καὶ νὰ διευθύνωσιν αὐτοὶ οὕτοι τὰ ἀγροτικὰ ἔργα. Τινὲς μὲν πέμπουσιν ἕνα τῶν υἱῶν των ἵνα ἐκπαιδευθῆ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, τοῦ ὅπερ δὲν εἶνε μικρὰ θυσία, καθόσον ὑπολογίζουσιν ὅτι ὁ φοιτητὴς στοιχίζει εἰς τοὺς γονεῖς του τέσσαρας χιλιάδας φράγκων περίπου ἑτησίως, οἱ πλείστοι ὅμως ἀποστρέφονται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ, δικηγόρου, καθηγητοῦ, ὡς κατώτερον τῆς καταστάσεώς των, καὶ θέλουσιν ἵνα τὰ τέκνα αὐτῶν μένωσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς.

Οἱ χωρικοὶ οὕτοι εἰσὶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς χώρας, καὶ ἀπαρτίζουν τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Σχεδὸν ἅπαντα τὰ μέλη τῶν διαφόρων ἐκλογικῶν σωματείων, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν βουλευτῶν, ἐκλέγονται ἐξ αὐτῶν. Αἱ φροντίδες τῶν ἀγρῶν δὲν κωλύουσιν αὐτοὺς νὰ λάθωσιν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν πολιτικὸν βίον καὶ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων. Παρκαλοουθοῦσιν, οὐ μόνον τὰς προόδους τῆς γεωργικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὰ πρόσω πορείαν τῆς νεωτέρας διανοίας.

Ἐν Χάρον, πλείσιον τῆς πόλεως Γρονίγγης συντηροῦσιν ἰδίαις δαπάναις ἀξιόλογον Ἄγροτικὴν Σχολὴν, διευθυνομένην παρὰ τινος διακεκριμένου ἀγρονόμου, ἐν ἧ φοιτῶσιν ὑπὲρ τοὺς πενήκοντα μαθητὰς. Ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ χωρία ἔχουσι μουσεῖα τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ βοτανικοὺς κήπους, ἰδρυθέντας καὶ συντηρουμένους κοινῇ δαπάνῃ ὑπὸ ἐκατοντάδων τινῶν χωρικῶν. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀγορᾶς καὶ αὐταὶ αἱ χωρικαὶ μεταβαίνουνσιν ἵνα ἐπισκεφθῶσι τὰ μουσεῖα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γρονίγγης, ἕνθα μένουσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον ζητοῦσαι καὶ λαμβάνουσαι πληροφορίας.

Χωρικοὶ τινες ἐπιχειροῦσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διδασκαλικὸν τι ταξίδιον εἰς Βελγικὴν ἢ εἰς Ἀγγλίαν. Οἱ πλείστοι ἐνασχολοῦνται εἰς θεολογικὰ ζητήματα. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μενονιτών, οἵτινες εἰσὶν οἱ Κονάκηρος τῆς Ὀλλανδίας. Ὁ κ. de Laveley, παρατηρήσας ἐπὶ τῆς συνδουσίας ὁδοῦ τὰ δύο ὠρὰ χωρία Usquert καὶ Uythuisen τέσσαρας λαμπρὰς ἐπαύσεις, ἠρώτησε τὸν ξενοδόχον εἰς ποῖον ἀνήκον. Οὗτος δὲ ἀπήντησεν ὅτι ἀνήκον εἰς τοὺς Μενονιτῆς, καὶ προσέθηκεν «Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶ πλούσιοι. Θὰ ἔχη ἕκαστος τοὐλάχιστον ἐξέκοσας χιλιάδας φράγκα». Ἦκουσα, ὑπέλαβον ὁ κ. Laveley, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πτωχοὶ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αἵρέσεως ταύτης. Εἶνε ἀληθὲς καθό-

σον ἀροτῆ τὸ διαμέρισμα τοῦτο;—Οὐχί, τῷ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, δηλαδὴ καὶ, διὰ νὰ εἰμεθα ἀκριβεῖς, διότι ὁ μόνος πτωχός, ὁ ὁποῖος ὑπῆρχεν, ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην οὐδεὶς τοιοῦτος ὑπάρχει».

Τὰ αὐστηρὰ ἦθη, ἡ φιλοπονία, καὶ ἡ ἀλληλοβοήθεια ἐξοστρακίζουσι τὴν ἐνδοίαν ἐκ τῶν μικρῶν τούτων θρησκευτικῶν κοινωνιῶν, ἐν αἷς πάντες γνωρίζονται, ἐπιτηροῦνται καὶ βοηθοῦνται ἀμοιβαίως. Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ἡ Γρονίγγη ἀποτελεῖ εἰδὸς τι δημοκρατίας διοικουμένης ὑπὸ τάξεως περρωτισμένων χωρικῶν, χώρας παρθένου καὶ νέας, ἕνθα οὐδὲν φρουρικὸν φρούριον ὑφεί τὴν κεφαλὴν ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν τῶν καλλιεργητῶν, ἐπαρχίας ἐν ἧ τὸ πρῶτον τῆς γῆς μένει εἰς τὰς καλλιεργούσας αὐτὴν χεῖρας, ἕνθα ἡ εὐημερία καὶ ἡ ἐργασία συνδυάζονται παντοῦ, καὶ ὅπου ἡ φυγοπονία καὶ ὁ πλοῦτος οὐδαμῶς συναντῶνται.

Ἡ Γρονίγγη ἔχει, ὡς εἴρηται, Πανεπιστήμιον, ἰδρυθὲν τῷ 1614, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῖου αἱ γειτονικαὶ πόλεις τῆ ἐδοῦσαν τὸ ὄνομα Ἀθήναι τοῦ Βορρά. Τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο εἶνε τὸ τρίτον τῶν ἐν Ὀλλανδίᾳ. Εἰ καὶ ἔχον ὀλιγωτέρους φοιτητὰς, οὐχ ἥττον δύναται ἐπαξίως νὰ παραβληθῆ πρὸς τὰ ἕτερα δύο. ἔχει λαμπρὴν ἀνατομιστὴν, καὶ ἐν μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας περιέχον μέγαν ἀριθμὸν πολυτίμων ἀντικειμένων. Δύναται δὲ ἐπίσης νὰ καυχήθῃ ὅτι παράγαγε καὶ πολλοὺς μεγάλους ἄνδρας, ἐν οἷς ὁ βαθὸς Ἑλληνιστῆς καὶ πανεπιστημίου σχεδὸν Ροδόλφος Ἀγριόλας, ὁ φιλόσοφος Vesellius ὁ ἐπονομασθεὶς Βασίλειος, καὶ ἄλλοι.

Ὡς πρὸς τὰ ἦθη τῶν κατοίκων αὐτῆς ἔλαβον παρὰ τινος προσώπου ἐκ Γρονίγγης πολυτίμους λεπτομερεῖς αἰτινες, πιστεύω, εἰς κανὸν ὀλοιοπορικὸν βιβλίον δὲν ἀπαντῶσιν. Αἱ ἔξεις αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν βίον τῶν παρθένων καὶ ἐγγάμων γυναικῶν εἰσὶν ἐντελῶς διάφοροι τῶν ἡμετέρων. Περὶ ἡμῶν ἡ ὑπανδρευομένη κόρη ἐξεργεῖται ἐκ καταστάσεως ὑποταλείας καὶ σχεδὸν φυλακῆς, ὅπως εἰσέλη εἰς βίον ἐλεύθερον, ἕνθα εὐρίσκειται ἀπροσδοκῆτως περιουσιακὴν ὑπὸ τῆς ὑπολήψεως, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῶν περιποιήσεων ἐκεῖνων, οἵτινες τὴν παρκαμέλουσιν πρότερον. Ἐκαὶ τούναντιον ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ φιλαρέσκεια εἰσὶ τὸ προνόμιον τῶν νεανίδων, αἱ δὲ γυναικες ζῶσι περιορισμέναι, δεσμευόμεναι ὑπὸ χιλίων βλαβερῶν, πλησιαζόμεναι διὰ μυρίων προφυλάξεων, περιουχοῦμεναι ὑπὸ ψυχροῦ σεβασμοῦ, σχεδὸν παρηγορημέναι.

Οἱ νέοι δὲν ἀριεργοῦνται εἰμὴ εἰς τὰς νέας, καὶ κατὰ τοῦτο παρέχεται αὐτοῖς μεγάλη ἐλευθερία. Νέος τις συχνάζων παρὰ τινι οἰκογενεῖα, καίτοι μὴ ὢν ἐκ τῶν οἰκιοτέρων φίλων, προσαίνει εἰς τὰς νέας, ἢ καὶ εἰς μίαν μόνον νὰ τὴν συνοδεύῃ εἰς τὴν συναυλίαν ἢ εἰς τὸ θέατρον ἐφ' ἀμάξιας τὴν νύκτα, μόνος μόνον, καὶ χωρὶς οὔτε ὁ πατήρ, οὔτε ἡ μήτηρ νὰ ἀντεῖπωσιν. Ὁ-

στις δὲ ἤθελε πράξει τοῦτο, θὰ ἐνομιζέτο ἀνόητος ἢ κακεντρεχὴς θὰ τὸν ἐχλεύαζον καὶ κατεμέμνοντο. Νέος καὶ νέα διατελοῦσι μεμνηστευμένοι ἐπὶ ἔτη, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο βλέπονται καθεκάστην, περιπατοῦσιν ὁμοῦ, μένουσι μόνον οἰκαδὲ, καὶ τὸ ἑσπέρας, πρὶν ἢ χωρισθῶσιν, συνδιλέγονται ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, χωρὶς νὰ παρευρίσκηται κανεὶς.

Κοράσια δεκαπενταετῆ, εἰς τὰς πρώτας ἀνήκοντα οἰκογενεῖας, περιέρχονται τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐπιστρέψωσιν οἴκοι, μόναι πολλοὺς περὶ λύχνων ἀφᾶς, ὅπουδῆποτε δὲ καὶ ἂν σταθῶσιν, μετ' οἴουδῆποτε καὶ ἂν ὀμιλήσωσιν, οὐδεὶς δίδει προσοχὴν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου τὴν παραμικρὴν ἐλευθερίαν ἂν λάβῃ γυνὴ ἐγγαμος, γίνονται ἀτελεύτητα σχόλια, πλὴν τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε τοσοῦτον σπάνιον, ὥστε οὐδέποτε συμβαίνει.—«Οἱ νέοι μας, ἔλεγεν ὁ κύριος οὗτος, οὐδὲνως τυγχάνουσιν ἐπικινδύνοι. Ἡξέρουσι νὰ φαίνωνται περιποιητικοὶ πρὸς τὰς νέας, διότι αἱ νέαι εἰσὶ δειλαὶ καὶ ἡ δειλία αὕτη τοὺς ἐνθαρρύνει, ἀλλὰ μὲ τὰς ὑπάνδρους οὐδὲν εὐρίσκειται μέσον. Καθόσον ἐνθυμοῦμαι, δὲν ὑπῆρχαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰμὴ δύο μόνον γνωστὰ περιπτώσεις συζυγικῆς ἀπιστίας». Καὶ ἐμνημόνευσε τῶν περιπτώσεων τούτων. «Τοιοῦτοτρόπως, φίλτατε Κύριε, προσέθηκεν ἀκολούθως, τύπτων με ἐπὶ τῶν γονάτων διὰ τῆς χειρὸς, ἐνταῦθα δὲν κάμνουσι κατακτήσεις εἰμὴ ἐν τῇ γεωργίᾳ, καὶ ὅστις θέλει νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτης ἐπὶ ἄλλου ἐδάφους ὀφείλει προῦτον νὰ βεβαιώσῃ ἐνώπιον συμβολαιογράφου ὅτι ὁ σκοπὸς του εἶνε νὰ πολεμήσῃ τιμίως κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ πολέμου καὶ νὰ διημολογήσῃ ἔντιμον εἰρήνην».

Συμπεραίνων ἀδίκως ἐκ τῆς σιωπῆς μου ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη δὲν μοι ἤρεσκε, «τοιοῦτος εἶνε, ἐπιλέγει, ὁ τρόπος τοῦ ζῆν ἡμῶν, ἀνεκτός, ἐὰν θέλετε, ἀλλὰ βέβαιος καὶ ἀσφαλής. Σεῖς βροχῆτε διὰ μίαν τὴν ζωὴν, ἡμεῖς ὅμως τὴν δοκιμάζομεν κατὰ μικρὰς δόσεις. Ἐχετε μὲν ἀπολαύσεις ζωηροτέρας, ἀλλ' ἡμεῖς ἀισθανόμεθα τέρψιν διχρεστέραν».—Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογῆσῃ», τῷ εἶπον, καὶ ἐκεῖνος μοι ἀπήντησεν—Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φωτίσῃ.

Ἄλλ' ἂς φθάσωμεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἧτις εἶνε τὸ τελευταῖον ζωηρὸν θέαμα, ὅπερ εἶδον ἐν Ὀλλανδίᾳ.

Τὴν προίαν λίαν ἐνωρὶς ἔκαμον περίπατον πέριξ τῆς πόλεως, ὅπως ἴδω τὴν εἴσοδον τῶν χωρικῶν. Κατὰ πᾶσαν ὥραν ἔρθανεν ἀμαξοστοιχία, φέρουσα ἄπειρον πλήθος. Ἐρ' ὅλων τῶν ὁδῶν τῆς ἐξοχῆς ἤρχοντο ποικιλόχροαι ἀμαξαι, συρμέναι ὑφ' ὠρῶν μελανῶν ἵππων, ἕνθα τὰ ἐρατεινὰ ζεύγη ἐκάθηντο μεγαλοπρεπέστατα. Ἐξ ὅλων τῶν διωρῶν προσέβλεπον πλοῖα ἰσορροῖα μεταφέροντα πραγματείας. Ἐντὸς ὠρῶν τινῶν ἡ πόλις ἦν μεστὴ κόσμου καὶ θορύβου. Οἱ κτηματῆται εἰσὶν ἄπαν-

τες ἐνδεδυμένοι διὰ μελανοῦ σχεδὸν ὑράσματος, φέροντες περὶ τὸν λαμὸν χονδρὸν μάλλινον λαίμοδετον, χειρότικα, ἀλίσεις χρυσᾶς καὶ ἐν μέγα χαρτοφυλάκιον, τὸ δὲ σιγάρον εἰς τὸ στόμα, καὶ φαινόμενοι κατὰ πάντα εὐχαριστημένοι. Αἱ γυναῖκες αὐτῶν εἰσὶν ἐστολισμέναι, κατὰφορτοὶ ἐξ ἀνθέων καὶ πολυτίμων λίθων, ὡς αἱ Παναγίαι τῶν ἰσπανικῶν ἐκκλησιῶν. Ἄμα τελειώσουσι αἱ ἐργασίαι των, διαχέονται εἰς τὰ πανδοχεῖα καὶ εἰς τὰ καταστήματα, οὐχὶ ὡς οἱ ἡμέτεροι χωρικοὶ, οἵτινες παρατηροῦσι τῆδε κάκιστε οἰονεὶ ζητοῦντες τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθωσιν, ἀλλὰ μὲ τὴν ὄψιν καὶ τὸ βλέμμα ἀνθρώπων, εἰδόντων ὅτι εἰσὶ παντοῦ ἐπιθυμητοὶ καὶ σεβαστοί. Ἐν τοῖς πανδοχείοις αἱ τράπεζαι καλύπτονται ὑπὸ φιαλῶν οἴνου Bordeaux καὶ τοῦ Ῥήνου. Ἐν τοῖς καταστήμασι οἱ ὑπάλληλοι ἀμιλλῶνται περὶ τὴν ἐπίδειξιν τῶν πραγματειῶν. Αἱ τῶν κτηματιῶν γυναῖκες γίνονται δεκταὶ ὡς ἡγεμονίδες, καὶ ἔντως ἐν αὐτοῖς ποιοῦσιν ἡγεμονικὰς δαπάνας. Συμβαίνουσιν, φερ' εἰπεῖν, σηναί, ὡς ἡ ἀκόλουθος, ἦν ἤκουσα νὰ διηγῆται αὐτόπτης μάρτυς. Ἐμπορὸς τις λέγει εἰς κυρίαν τῆς πόλεως τὴν τιμὴν μεταξωτοῦ φορέματος.—«Εἶνε πολὺ ἀκριβὸν, ἀποκρίνεται αὕτη».—Τὸ πάτριον ἐγὼ, ὑπολαμβάνει χωρικὴ, πλησίον αὐτῆς εὐρισκόμενη, καὶ τὸ ἀγοράζει. . . Ἐτέρα χωρικὴ μεταβαίνει νὰ ἀγοράσῃ ἐν κλειδοκύμβαλον. Ὁ ἔμπορος τῇ δεικνύει ἐν στοιχίζον χίλια φράγκα.—«Δὲν ἔχετε ἀκριβότερα; ἐρωτᾷ αὕτη πιάνα χιλίων φράγκων ἔχουν καὶ αἱ φίλαι μου».

Ἄνθρωποι καὶ γυνὴ διέρχονται πρὸ τοῦ καταστήματος ἐμπόρου χαλκογραφιδῶν. Βλέπουσιν ὠραίαν ἐλαιογραφίαν παρπατάνουσαν ἐξοχήν, ἐντὸς χρυσοῦ πλαισίου, σταματωσιν, ἀνακαλύπτουσιν ἀμαυρὰν ὁμοιότητα πρὸς τὴν οἰκίαν καὶ τὸ κτήμα αὐτῶν, καὶ ἡ γυνὴ λέγει πρὸς τὸν σύζυγον. Τὴν ἀγοράζομεν; Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀποκρίνεται—«ἂς τὴν ἀγοράσωμεν». Εἰσέχονται εἰς τὸ κατάστημα, καταθέτουσιν ἐπὶ τοῦ γραφείου τριακόσια φιορίνια, ἅτινα ἐπισφραγεύουσιν ἐπ' ἄλληλα καὶ λαμβάνουσι τὴν εἰκόνα.

Μετὰ τὸ τέλος τῶν ὀψωνίων των ὑπάγουσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ μουσεῖα, εἰσέρχονται ἐν τοῖς καφεπωλείοις ἵνα ἀναγνώσωσι τὰς ἐφημερίδας, ἢ μεταβαίνουνσιν ἵνα περιπατήσωσιν ἀνὰ τὴν πόλιν, θεωροῦντες διὰ συμπληθούς βλέμματος ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν καταστηματαρχῶν, ὑπαλλήλων, καθηγητῶν, ἀξιωματικῶν, ἰδιοκτητῶν, οἵτινες εἰσὶν ἀντικείμενα φθόνου ἐν ἄλλαις χώραις διὰ τοὺς καλλιεργοῦντας τὴν γῆν, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐντούτοις εἰς αὐτοὺς φαίνονται οὐδενὶ λόγου ἄξιοι. Ἐὰν ἡγνῶσι τις τὴν ἀληθῆ κατὰστασιν βλέπων τὸ θέαμα τοῦτο, ἤθελεν ὑπολάβει ὅτι εὐρίσκειται ἐν χώρᾳ ἐν ἧ μεγάλη κοινωνικὴ ἐπανάστασις μετῆνεγκε διὰ μίαν τὸν πλοῦτον ἐκ τῶν μεγάλων εἰς τὰς καλύβας, οἱ δὲ νεόπλοιοι κατέρχονται ἐκ τῆς ἐξο-

χῆς εἰς τὴν πόλιν ὅπως ἐμπαίζωσι τοὺς ἀπογυμνωθέντας δεσπότης.

Ἄλλὰ τὸ ἐσπέρας πρὸ πάντων ἀποθαίνει διασκεδασιώτατον τὸ θέαμα, ὅταν ἐπιστρέψωσιν οἱ ἀγρόται οὗτοι εἰς τὰ κτήματα αὐτῶν καὶ χωρία. Τότε καθ' ὅλας τὰς ὁδοὺς βλέπει τις αὐτοὺς ὀχυμένους ἐπὶ τῶν ἀλλοκότων αὐτῶν ὀχημάτων, ἅπερ ἀμιλλῶνται ποῖον θὰ ὑπερβῇ τὸ ἕτερον. Αὐταὶ αἱ γυναῖκες κεντῶσι τοὺς ἵππους ὅπως ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς πάλης νικήτρικαι. Οἱ νικηταὶ κροτοῦσι τὰ μαστίγια αὐτῶν εἰς σημεῖον θοιᾶμβου. Ὁ ἀὴρ ἀντηχεῖ ὑπὸ γελῶτων καὶ ἄσματων, μέγχοι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ θορυβώδης καὶ περιχαρῆς συνοδία ἀφανίζεται ἐν τῇ ἀπεράντῳ χλόῃ τῆς ἐξοχῆς μετὰ τῶν τελευταίων λάμπσεων τῆς ἡλιακῆς δύσεως.

ΓΡ.

Ὁ ἐν Παρισίῳ κἀλλιστος φίλος τῆς «Ἐστίας» καὶ μακρῆς Queux de St' Hilaire ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν κατωτέρω δημοσιευμένην περίεργον ἐπιστολὴν τοῦ διασημοῦ Γάλλου συγγραφέως Prosper Merimée, συνοδευμένην διὰ τῆς ἐπομένης ἰδικῆς του «Φίλο Κύριε. Ἦῦρα εἰς συλλογὴν χειρογράφων τινῶν ἐπιστολῶν τινῶν τοῦ Prosper Merimée πρὸς τὸν de Sauley, μεταξὺ δὲ αὐτῶν τὴν παρούσαν ἐπιστολὴν ἑλληνιστὶ γεγραμμένην, καὶ νομίζω ὅτι θέλει σὰς ἐνδιαφέρει, σὰς τὴν στίλλω ἐν ἀντιγράφῳ πιστῷ, καὶ σὰς παρακαλῶ, ἐάν θέλετε νὰ τὴν δημοσιεύσετε, νὰ τὴν τυπώσετε μὲ τὰ σφάλματά της, διότι νομίζω ὅτι εἶνε περίεργον διὰ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἴδουν πῶς ἔγραψε τὴν ἑλληνικὴν ὁ Γάλλος φιλέλληνας.

*Ἐν Παρισίῳ: 15 Μαΐου 1881.

*Ὁλος ὑμέτερος

= M^o de St' Hilaire.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ

PROSPER MÉRIMÉE

Ἐν Παρ., 15 Μαΐου 1881.

Ἠγαπημένῃ μου Κύρα Ἰωσηφίνα,

Σοῦ συστάνω τὸν φίλον μου τὸν κύριον de Sauley, ποῦ θὰ διατρίβει ὀλίγαις ἡμέραις εἰς τὴν Πόλιν. Ἐπιθυμῶ νὰ ἀγοράσῃ μερικά μαντίλια κεντωμένα, καὶ τοῦ εἶπα ὅτι θὰ προμηθεύσῃς του τὰ ὀρασιότατα. Μοῦ ἔλεγες ὅταν ἦμιον εἰς τὸ σπίτι σου, πῶς ἤθελες νὰ ἔλθῃς εἰς Παρίσι, ἄμην ὑποπτεύω μῆπως ἐλήθῃσας τὴν ὑπόσχεσίν σου. Ἄν ἔσως εἶναι ἡ Πόλις τόσον εὐάρεστη ὅσον δὲν μπορεῖς νὰ τὴν λείπῃς;

Χαῖρε κύρα μου, σὲ χαίρωτῶ ἐξ ὅλης μου ψυχῆς.

P. Merimée.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ἐξομολόγησις ἀρελῆς.

Ἡ σκηνὴ ἐν αἰθούσῃ.

— Καλέ! κύτταξε, φιλιτάτη Ἑλένη, μιὰ ἄσπρη τρίχα ἔς τὰ μαλλιά σου!

— Σὲ μένα! ἀδύνατον. Ἴδε, σὲ παρακαλῶ, καλλίτερη. Θὰ εἶνε ἔς τὸ σικιό μου.

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

* Ὁ βίος εἶνε οἶον παριστώσιν ἡμῖν ἀφ' αἰσθήσεως.

— Ἐφ' ὅσον ἀναβαίνει τις εἰς τὰ ὑψηλότερα τῆς κοινωνίας ἀπαντᾷ τόσον βόρβορον ὅσον καὶ εἰς τὰ χαμηλότερα, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι εἶνε ἀπεσκληρωμένος καὶ ἐπιχουσωμένος.

— Δεινότερα ἐκδικεῖται ὁ δυνάμενος νὰ ἐκδικηθῇ ἀλλ' ἀπαξιών νὰ τὸ πράξῃ. (Βαλζάκ).

Ο ΑΠΡΙΛΗΣ Κ' Η ΑΥΓΗ

Ταῖρι νιόνυφο προβαίνει
Ὁ Ἀπρίλης κ' ἡ Αὐγὴ.
Νὰ τοῦ στρώσῃ τὸ προσμῖνει
Νυφικὸ κρεββάτι ἡ Γῆ.

Χίλια δῶρα ἐτοιμάζει
Γιὰ τὸ ταῖρι κ' ἀγαπᾷ
Τὰ ξεθόφτει, καὶ χαλάζει
Πλούτη ἀνιμῆτα σκορπεῖ.

Εἰς τοὺς κήπους ἄνθη χώνει
Καὶ πολλὰ ἔς τῆς λαγκαθιάς,
Ἐστὶ πολλὰ τραγοῦδινα δίνει,
Καὶ ἔς τὰ ἄνθη εὐωδία.

Ἐς τὸ γλωρὸ χορτῖρι ἀρνάκιον
Νὰ χαρούνης προσκαλεῖ,
Καὶ δοῦ τρεῖς συννεφάκια
Ντύει: μὲ λευκὴ στολή.

Τῆ δροσίᾳ κάνει νὰ λίμπη
Ἐὶ δαιμόντι ἔς τὰ κλαρίν,
Ἄνθος φερρωτὸ τὴν κάρπη,
Ἄεράκι τὸ βοριά.

Καὶ τὰ δέντρα φροντωμένα,
Πράσινα βαθεῖα, ἀνοιχτά,
Μόλις βγήκαν νιοβαμμένα
Ἄπ' τὰ χέρι τῆς κ' αὐτῆ.

Ἐἶν' ἡ λίμπη πὸ γαλιζία,
Πὸ καθίρι ἡ βερματιὰ,
Πὸ πολλὰ ἔχ' ἡ κόρη νάξια
Καὶ ὁ ἔρωτας ψευτιά...

Ταῖρι νιόνυφο προβαίνει
Ὁ Ἀπρίλης κ' ἡ Αὐγὴ.
Νὰ τοῦ στρώσῃ τὸ προσμῖνει
Νυφικὸ κρεββάτι ἡ Γῆ.

1881

ΚΑΤΗΘΗ ΠΑΡΑΜΑΣ.

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

συνταχθέν ὑπὸ τοῦ ἴδιου.

«Τὸ σῶμα τοῦ Βενιαμίν Φραγκλίνου τυπογραφοῦ, ὁμοιον πρὸς τὸ δεξιὸν πλαισιῦ βιβλίου οὐ λείπει τὸ περιεχόμενον καὶ οὐ ἀφρηθήσαν ἡ ἐπιγραφή καὶ τὰ χρυσόγραμμα, ἀναπαύεται ἐνταῦθα, σκωλήκων βροῦμα» ἀλλὰ τὸ βιβλίον δὲν θάπολεσθῇ, διότι, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἐπίστευε, θὰ ἐπαναφρῆν ἐν νέῃ καὶ κομψοτέρῃ ἐκδόσει ἐπιθεωρημένη καὶ διωρθωμένη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως».